

บรรณานุกรม

- กัลยา ดิงศภัทย์, บ.ร.ว. "หน่วยที่ 15 ภาษาและภาษาย่อยในประเทศไทย" ในเอกสาร
การสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-15 หน้า 359-413 นภาลัย สุวรรณธาดา,
บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- คณะนิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาศาสตร์ 2528. "ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นภาคตะวันออกเฉียง
โครงการทดลอง ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2528.
- จำลอง คำบุญชู. "ภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดลำปาง การศึกษาศัพท์ วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ดวงใจ เอช. "ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช"
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2526.
- บุลลิกษณ์ เพ็งสุภาพ. "ศัพท์บางคำในภาษาระยอง" จากนิทรรศการเอกลักษณ์ไทย ศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดระยอง, เพชรบุรีการพิมพ์ ภูเก็ต กทม., (30-34).
- ประภาพรรณ เสดิ์ตันติกุล. "การศึกษาเรื่องคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นครศรีธรรมราช และสงขลา" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ปราณี กุลละวณิชย์. "หน่วยที่ 14 การเปลี่ยนแปลงของภาษา" ในเอกสารการสอนชุดวิชา
ภาษาไทย 3 หน่วยที่ 7-15, หน้า 289-358.
- ไพฑูริย์วิริยคุณ, พระครู. "ภาษาถิ่นระยอง" ในรายงานการสัมมนาทางวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียง
2526 (325-340).

ไพเราะ วรณสุข. "ภาษาถิ่นจันทบุรี" ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี 1 : (7-48) สิงหาคม 2526.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์, 2525.

วิจิตร ภาณุพงศ์. "โครงการวิจัยภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นโคราช" โครงการทดลอง 2525.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กองการแผนที่. แผนที่จังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด มาตรฐาน
1 : 1,000,000

สมชาย ห่มสอาด และ ประเสริฐ สีวานันท์. 73 จังหวัด สำนักพิมพ์เดือนสยาม เล่ม 1 หน้า
283-287 เล่ม 2 หน้า 452-456 เล่ม 3 หน้า 573-574.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนโชยฉิมพลีวิทยาคม บางแกว ภาษีเจริญ กทม.

23 ธันวาคม 2529

กราบเรียน ท่านกำนันตำบล..... ตำบล...

ดิฉันชื่อ จันทิราพร สุขปรีดี เป็นนิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดิฉันมีความสนใจในภาษาไทยถิ่นที่ใช้กันอยู่ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มากจึงได้สนใจ เลือกที่จะทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด" การที่ศึกษาเรื่องนี้ให้ได้สมบูรณ์ จำเป็นที่จะต้องได้ข้อมูล เกี่ยวกับคำศัพท์ที่อยู่ในตำบลทุกตำบลของทั้งสามจังหวัดนี้ เพื่อมาทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบดูว่ามีลักษณะการใช้ศัพท์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และศัพท์แต่ละศัพท์มีการกระจายในเขตต่าง ๆ อย่างไร

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นคำพื้นบ้านจริง ๆ ดิฉันใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้คัดเลือก ผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับตำบลของท่าน 1 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามที่ส่งมาพร้อมจดหมายฉบับนี้ โดยขอให้เป็นผู้ที่พูดภาษาไทยพื้นบ้านในชีวิตประจำวัน เป็นคนที่เกิดในตำบลนี้ มีพ่อแม่เป็นชาว ตำบลนี้ หรือตำบลใกล้เคียงและเป็นคนที่ไม่เคยโยกย้ายไปทำงานหรืออาศัยอยู่ที่อื่น เป็นเวลานาน ๆ หากท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมานี้ และหากจะกรุณาสละเวลา เป็นผู้ตอบแบบสอบถามนี้เอง ก็จะยิ่งเป็นความกรุณาอย่างสูง

ข้อมูลที่ต้องการคือ คำที่ผู้คนส่วนใหญ่ในตำบลของท่านใช้กันอยู่ หากคำที่ใช้กันไม่ตรงกับคำที่ให้มา ขอได้โปรดเติมคำที่ท่านใช้พูดกันลงในช่องว่างได้เลย ในกรณีที่ใช้มากกว่า 1 คำ ขอได้โปรดเลือกและเติมคำได้อย่างเต็มที่ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 หลุม เรียกว่า

ก. กะหลก ข. หลุม ค.

ตัวอย่างที่ 2 ปู่, ตา เรียกว่า

ก. พ่อแก่ ข. พ่อคุณ ค.

(เรียกตามข้อ ก. และเติมคำที่ใช้เรียกอีกในข้อ ค.)

ข้อมูลเหล่านี้ จะช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นหลักฐานทางวิชาการอย่างดีในการ
ศึกษาลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมของ เขตชายฝั่งทะเล เลตะวันออกทั้งสามจังหวัด และเพื่อให้
การศึกษาครั้งนี้ดำเนินไปได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ขอความกรุณาได้โปรดส่งแบบสอบถามซึ่ง
ได้ติดตราไปรษณียากรและจ่ายหน้า เรียบร้อยแล้วคืนให้กับดิฉันด้วยภายในวันที่ 20 มกราคม 2530
นี้จักเป็นพระคุณยิ่ง

ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาและความร่วมมือจากท่านในครั้งนี้ และขอ
กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(จันทิวาพร สุขปรีดี)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. รังแก เรียกว่า
ก. จิกกะแร้ ข. ตะแกร้ ค. รังแก ง.
2. ลูกเนียง เรียกว่า
ก. หัวชะเนียง ข. หูชะเนียง ค.
3. ลูกสุนัขตัวเล็ก ๆ เรียกว่า
ก. ลูกใจ ข. ลูกหมา ค. ลูกโก๊ต ง.
4. แม่ของคนหรือแม่ของสัตว์ที่ยังต้องเลี้ยงลูกเล็ก ๆ เรียกว่า
ก. แม่ลูกอ่อน ข. แม่ไม้ ค.
5. ผ้าห่มใช้ห่มในเวลาอน เรียกว่า
ก. ผ้าผวย ข. ผ้าห่ม ค.
6. ผ้าขาวม้า เรียกว่า
ก. ผ้าไม้ ข. ผ้าชะม้า ค.
7. เสื้อคอกระเช้า เรียกว่า
ก. เสื้อสาแทรก ข. เสื้อคอกระเช้า ค.
8. ลูกล้อ เช่น ลูกล้อรถเข็น เรียกว่า
ก. กงรถ ข. ลูกล้อ ค.
9. อุปกรณ์สำหรับมัดฟ่อนข้าวทำด้วยฟาง เรียกว่า
ก. กะเน็ด ข. ชะเน็ด ค.
10. ลิ่นซึกของไต่ะ เรียกว่า
ก. เก๊ะ ข. ลิ่นซึก ค.

41. กล้วยแขก เรียกว่า
 ก. กล้วยทอด ข. กล้วยแขก ค.
42. กาดะแม เรียกว่า
 ก. ขนมเปียก ข. ขนมกวน ค.
43. ข้าวเหนียวแดง เรียกว่า
 ก. ไข่ก้าง ข. ข้าวเหนียวกวน ค.
44. ข้าวต้ม เรียกว่า
 ก. ข้าวเปียก ข. ข้าวต้ม ค.
45. ข้าวเจ้า เรียกว่า
 ก. ข้าวแข็ง ข. ข้าวเจ้า ค.
46. นม เรียกว่า
 ก. เนย ข. นม ค.
47. น้ำปลา เรียกว่า
 ก. น้ำเคย ข. น้ำปลา ค.
48. ซาละเปาทอด เรียกว่า
 ก. ลูกจ๊วย ข. ขนมหทอด ค.
49. ข้าวเหนียวเปียก เรียกว่า
 ก. ไข่ไก่ ข. ข้าวเปียก ค. ข้าวเปียกแดง ง.
50. ปากดู่ยอมพันไม้มัด เรียกว่า
 ก. ปากเป้า ข. พันเทียน ค. พันไม้เช้า ง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 รายชื่อดำบลในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด

ระยอง จันทบุรี และตราด

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ตำบลที่ได้รับกิน
ระยอง	เมือง	กะเจ็ด	
		เห	
		แก่ง	✓
		มาบตาพุด	✓
		ตะพง	
		เชิงเนิน	✓
		บ้านแลง	✓
		ห้วยโป่ง	
		ท่าประดู่	✓
		น้ำคอก	
		ทับมา	✓
		เนินพระ	✓
		นาตาขวัญ	✓
	แก่ง	ชากพง	✓
		ชากโค่น	✓
		น้ำเย็น	
		ชำช้อ	✓
		ห้วยทับมอญ	
		กรำ	✓
		เนินช้อ	✓
วังหว้า	✓		

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ตำบลที่ได้รับกลับคืน
		ทุ่งควายกิน คลองปูน กองดิน พังราด ปากน้ำกระแส บ้านนา กระแสน ทางเกวียน	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓
	บ้านค่าย	บ้านค่าย บางบุตร หนองสะพาน คาซัน หนองละลอก ซากทก หนองบัว มาบข่า หนานิคบ	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓
	ปลวกแดง	ปลวกแดง มาบยางพร แม่น้ำคู่ ละหาร ศาลิทธิ์	✓ ✓ ✓ ✓

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ตำบลที่ได้รับกลับคืน	
	บ้านฉาง	บ้านฉาง	✓	
		สำนักท้อน	✓	
	กิ่งอำเภอ วังจันทร์	พลา	✓	
		ทูลกระแวง	✓	
		ป่ายูบใน วังจันทร์	✓ ✓	
จันทบุรี	เมือง	ตลาด		
		ท่าช้าง	✓	
		แสง	✓	
		วัดใหม่		
		บางกะจะ	✓	
		เกาะขวาง	✓	
		จันทรมิตร	✓	
		คลองนารายณ์	✓	
		พลับพลา	✓	
		คยบาง	✓	
		หนองบัว	✓	
		โป่งน้ำร้อน	ทับไทร	✓
			โป่งน้ำร้อน	✓
	หนองตากง		✓	
ทรายขาว	✓			
สะตอน	✓			

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ตำบลที่ได้รับกลับคืน
		วังโตนด รำพัน ไผ่ขม ช้างข้าม นายายอาม แก่งหางแมว เขาวงกต สามพี่น้อง	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓
	แหลมสิงห์	ปากน้ำ ปากน้ำแหลมสิงห์ บางกะไชย บางสระแก้ว คลองน้ำเค็ม พลั่ว หนองขี้ม เกาะเปริด	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓
	ขลุง	มาบโห วังสรรพรส คกพรหม บ่อ บางชัน เกวียนหัก ตะปอน	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ตำบลที่ได้รับกลับคืน
		วันยาว	✓
		ซึ้ง	✓
		ตروقนอง	✓
คราด	เมือง	วังกระแจะ	✓
		บางพระ	✓
		หนองเสม็ด	✓
		หนองโสน	✓
		ห้วยน้ำขาว	✓
		หนองคันทรอง	✓
		อ่าวใหญ่	✓
		เนินทราย	✓
		ท่าพริก	
		ท่ากุ่ม	
		ห้วยแร่	✓
		ชำราก	✓
		ตะกาง	✓
		แหลมกลัด	✓
		แหลมศอก	✓
	เขาสมิง	แสนตุง	
		ท่าโสม	✓
		เขาสมิง	
		เทพนิมิต	✓

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ตำบลที่ได้รับกลับคืน
		วังตะเคียน ประณีต สะอาด พนมพริก	✓ ✓
	คลองใหญ่	คลองใหญ่ หาดเล็ก ไม้รุค	✓ ✓ ✓
	บ่อไร่	บ่อพลอย ช้างขุน ด่านชุมพล หนองบอน	✓ ✓
	แหลมงอบ	แหลมงอบ น้ำเขียว บางปิด เกาะช้าง เกาะกูด เกาะหมาก	✓ ✓ ✓ ✓ ✓

ภาคผนวก ค.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อแตกต่างของการใช้คำแต่ละหน่วยอรรถใน 3 จังหวัดในการเก็บข้อมูลขั้นต้น

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
1	รักแร้	จ๊กกะแร้	จ๊กกะแร้ ตะแกร้ แกร้	จ๊กกะแร้	ร=ค/จ
2	ลูกเนียง	หัวชะเนียง	หัวชะเนียง	หัวชะเนียง หูชะเนียง	ร=จ=ค
3	ปู่, ตา	พ่อแก่	พ่อแก่ เพาะแก่	ก๋ง	ร/จ/ค
4	ย่า, ยาย	แม่คุณ	แม่แก่	ย่า ยาย แก่	ร/จ/ค
5	พระ เถระผู้ใหญ่ที่มีพรหมามาก	ท่านพ่อ	ขร้ว	ขร้ว	ร/จ=ค
6	หญิงม่าย	แม่ม่าย- ไร้ทาน	แม่ม่าย	แม่ม่าย	ร/จ=ค
7.	ลูกวัว ลูกควายที่ยังตัว- เล็ก ๆ	ลูกแห่ง	ลูกแห่ง	ลูกแห่ง	ร=จ=ค
8	ลูกสุนัขเล็ก ๆ	ลูกใจ	ลูกหมา	ลูกโก๊ต	ร/จ/ค
9	แม่คนหรือสัตว์ที่ยังต้อง เลี้ยงลูกเล็ก ๆ	แม่ลูกอ่อน	แม่ลูกอ่อน แม่โป้	แม่ลูกอ่อน	ร=ค/จ
10	ผู้ชายที่กำลังจะ เข้าพิธี แต่งงาน	เจ้าข่าว	เจ้าหนุ่ม	เจ้าข่าว เจ้าหนุ่ม	ร/จ/ค

ลำดับที่	หน่วยบรรด	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
11	ผ้าห่ม	ผ้าผวย	ผ้าผวย	ผ้าผวย	ร=จ=ค
12	ผ้าขาวม้า	ฮโป้	ผ้าโป้	ผ้าขะม้า ผ้าฮโป้ ผ้าโป้	ร/จ/ค
13	เสื่อคอกกระเช้า	เสื่อ สาแทรก	เสื่อคอก กระเช้า	เสื่อสา- แทรก เสื่อคอก กระเช้า	ร/จ/ค
14	ลูกล่อรถ	ลูกล่อ	กง	กงรถ	ร/จ/ค
15	อุปกรณ์มัดพ่อนข้าวทำด้วย ฟางขาว	กะเน็ด	กะเน็ด	ชะเน็ด	ร=จ=ค
16	ชวานาใช้สวมศีรษะกันแดด ทรงแหลม	หมวกญวน	กะละ	หมวก	ร/จ/ค
17	ฉันทัก	ฉันทัก	เก๊ะ	เก๊ะ	ร/จ=ค
18	แก้อี	แก้อี	แก้อี อี อีเต้า	ตะอี	ร/จ/ค
19	ตะกร้าสานด้วยหวายหรือ ไม้ไผ่	กะนั๊ก	ขนั๊ก คะนั๊ก	ชะนั๊ก	ร=จ=ค
20	ภาชนะสำหรับใส่ กาน้ำชาให้ร้อนอยู่นาน	กานวม	ถ้ำ	กานวม	ร=ค/จ
21	กระสอบข้าวสาร	กระสอบเต้	มู๊ดเต้ มู๊ดโต้	กระสอบ- มู๊ดเต้	ร=จ=ค
22	เชือกขนาดใหญ่ใช้ผูกคอก ควายไว้กับหลักหรือแหล่ง	เชือกถ่าม ควาย	หวน	หวน	ร/จ=ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเศษราช
23	เครื่องมือที่มี เหล็กแหลมสี่ ปลายใช้แทงปลาไหลตามรู	เหล็กแทง ปลาไหล	ส้อม	แหลน	ร/จ/ต
24	หลอดไฟฉาย	ไฟฉาย	หัวเทียน	หัวไฟ	ร/จ/ต
25	อุปกรณ์ใส่ของทำด้วยไม้รูป สี่เหลี่ยมมีฝาหรือไม่มีก็ได้ ใช้ใส่ตะปู, ยาสีฟัน	กะตะ	กะตะ	กะมะ กะตะ	ร=จ/ต
26	อุปกรณ์ใส่ของทำด้วยกาบ หมากขุด เป็นรูปกระทง	กระเคาะ	ไม้เหล่ กะไม้เหล่	กะไม้เหล่ กะเคาะเหล่	ร/จ=ต
27	มูทรี	ยากาแบริด	ยา	ยาสูบ	ร/จ/ต
28	ตะปู	เหล็ก	เหล็กตะปู	ตะปู	ร/จ/ต
29	ไม้เจาะรูไว้ใช้ตี	เกราะ	เกราะ	เกราะ	ร=จ=ต
30	ถุงดักด้วยด้ายสำหรับรวม บาตรกันฟาดก	ตะเคียว	ตะเคียว	ถลกบาตร	ร=จ/ต
31	เหล็กขอสำหรับต้อยหอย	สับปะงก	ส้ามะนง สับปะนง	สับนง สับปะนง	ร/จ/ต
32	คำอธิบายสรรพคุณยา	ฝอย	ฝอย	ฝอย	ร=จ=ต
33	ยางรัดของ	ยางหนีค หนังยาง	ยางหนีค	ยางรัด ยางยึด ยางวาง	ร/จ/ต
34	คางคก	คางคก	ก๊อบไม้ ฮีบโอ	คางคก	ร=ต/จ
35	กึ่งกำกรวม	กึ่งกำ กรวม	กึ่งหลวง	กึ่งหลวง	ร/จ=ต
36	คันไม้ขรบบ	กระต๊อบยอม	หญ้ารอบ	คันหญ้ารอบ	ร/จ/ต
37	แมลงปอ	จิงโจ้ ฮ้อโจ้	จิงโจ้ ตัวแมงปอ	จิงโจ้	ร/จ/ต

ลำดับที่	หน่วยบรรณ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
38	ปลวก	ดินระยุน ไฉ่หุน	ดินหุน	เนระยุน	ร/จ/ค
39	ระกำ	ระกำ	สั้มกำ	ระกำ	ร=ค/จ
40	หญ้ำเจ้าชู้	หญ้ำเจ้าชู้	ลูกหญ้ำ	หญ้ำเจ้าชู้ หญ้ำน้ำสั๊ก	ร/จ/ค
41	สั้มประค	สั๊กกะค	สั้มประค	สั้มประค	ร/จ=ค
42	แมลงชอบกินมูลโคกระปือ	กะตังชี่	ตัวหว่า		ร=ค/จ
43	ข่านลีเพา	กระจอด	เถาข่านาง	เถากระจอด	ร=ค/จ
44	ไส้เดือน	ไส้เดือน ไฉ่วาก ไฉ่ไหลก	ไฉ่อูน	ไส้เดือน คละอูน	ร/จ/ค
45	ห่อพันธุหุ	โก๋ ห่อโก๋	ห่อไม้	ห่อไม้	ร/จ=ค
46	แม่พันธุหุ	ไม้ แม่ไม้	แม่ไม้	แม่ไม้	ร=จ=ค
47	โก๋ตัวหู้	โก๋ตัวหู้	ไฉ่ไฉ่ก	ไฉ่ไฉ่ก ไฉ่ไฉ่ค	ร/จ/ค
48	ไม้ไผ่ปล้องยาว ๆ	เป็นกอ	ไม้ชี่	ไม้ชี่ ไม้กะเล้า	ร/จ/ค
49	ลางสาด	ลางสาด	ลางสาบ	ลางสาด	ร=จ=ค
50	ลูกน้ำ	ลูกน้ำ	ลูกชื้อ	ลูกชื้อ	ร/จ=ค
51	จอมปลวก	หุหลั	ดินหุน	จอมปลวก หัวปลวก	ร/จ/ค

ลำดับที่	หน่วยบรรณ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
52	มะพร้าวที่กะลาเล็ก ๆ ไม่สมบูรณ์	ทุย	ทุย	ทุย มะพร้าว- ทุยหนวก	ร=จ/ค
53	ผลไม้	ผลไม้	ลูกไม้	ลูกไม้	ร/จ=ค
54	ฝันทุดตก (ตอนแรกตก แล้วก็หยุด)	ฝนแล้ง	ฝนแล้ง	ฝนแล้ง	ร=จ=ค
55	ฟ้าร้อง	ฟ้าลั่น	ฟ้าลั่น	ฟ้าลั่น	ร=จ=ค
56	ฝนตกล้อยลง (ตอนแรกตก แล้วค่อย ๆ ตกล้อยลง)	ฝนชา	ฝนชา ฝนแล้ง	ฝนชา	ร=ค/จ
57	เวลาก่อนเพล	กลาง เพล	น้อง เพล	น้อง เพล	ร/จ=ค
58	กล้วยแขก	กล้วยทอด	กล้วยทอด	กล้วยทอด	ร=จ=ค
59	กาละแม	ขนม เปียก	ขนมกวน	ขนม เปียก	ร=ค/จ
60	ข้าวเหนียวแดง	ไข่ก้าง	ไข่ก้าง ขนมก้าง ช่ายก้าง	ข้าวเหนียว กวน	ร=จ/ค
61	ข้าวต้ม	ข้าวเปียก	ข้าว เปียก	ข้าว เปียก	ร=จ=ค
62	ข้าวเจ้า	ข้าวแห้ง	ข้าวแข็ง	ข้าวแข็ง	ร=จ=ค
63	น้ำตาลอ้อย	น้ำอ้อย	น้ำอ้อย	น้ำอ้อย น้ำอ้อยแดง	ร=จ/ค
64	นม	นม	เนย	เนย	ร/จ=ค
65	น้ำปลา	น้ำเคย	น้ำปลา	น้ำ เคย	ร=ค/จ
66	ซาละ เปาทอด	ลูกจ๋ย	ซาละ เปา ทอด	ขนมทอด	ร/จ/ค
67	ข้าวเหนียวเปียก	ยีโก้	ข้าว เปียก	ข้าว เปียกแดง	ร/จ=ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
68	กลัดหนอง	กลัดหนอง	กมหนอง	กมหนอง	ร/จ=ค
69	บ้า ๆ บอ ๆ	กะล่ำก๊ก	ล่ำชะล็ก	ไม้เต็ม ไม้เต็มเต็ม เข็ม ๆ	ร/จ/ค
70	ขา เบ้	กะเหย	เบ้	กะแผลก	ร/จ/ค
71	ปากคู้ยอมหันไม่มีค	หันเหียน	ปากเบ้า	หันไม้เข้า	ร/จ/ค
72	คลื่นเหียนในท้อง	ป่วนไส้	มวนท้อง	มวนไส้ คลื่นไส้	ร/จ/ค
73	ปวดท้อง	เจ็บท้อง	เจ็บท้อง	เจ็บท้อง	ร=จ=ค
74	หลักยก	หลังจีวะ	หลังจีวะ	หลังยก หลังจีวะ	ร=จ/ค
75	ผีเล็ก ๆ ที่มีมือโดยเฉพาะ	หูด หิด	ตะบอย	ลูกหุย	ร/จ/ค
76	สะดุด	กะเตะ	สะดุด	กะคุด	ร/จ/ค
77	โยเย ซื่ออ่อน งอแง	งอแง	กระบวน	ซี้แย	ร/จ/ค
78	กั้นขวาง	กะหลัก	ดัก	กีด	ร/จ/ค
79	ฝัด เช่น ฝัดข้าว	กระโท	ฝัด	ฝัด	ร/จ=ค
80	กระแทก	กระแทะ	กระแทก	กระแทก	ร/จ=ค
81	โกรธ	โมโห	เคือง	เคียด	ร/จ/ค
82	กระเถิบ	กระเถิด กระเหียบ	กระเถิด	กระเถิด เขยิบ	ร=ค/จ
83	ชำแหละ	กะแหละ	เถื่อน	ฉะแหละ	ร/จ/ค
84	เถลไถล	กะเทล- กะไหล	ไถล	ถลากไถล	ร/จ/ค
85	โยน	โหน	โหน	ขว้าง เขวี้ยง	ร=จ/ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
86	นิ้วเนี้ยทำให้เกิดความ รำคาญ	กระแบง	นิ้ว	นิ้ว นิ้วเนี้ย	ร/จ=ค
87	หลุกหลิก ไม่เรียบร้อย	ซ็อกแซ็ก	ลูกลิก	หลุกหลิก	ร/จ=ค
88	แหะ	เข็ย เค็ย	เค็ย	เข็ย	ร/จ/ค
89	ค็ย	คุย	ค็ย	ค็ย	ร/จ=ค
90	ถอน เช่น ถอนหญ้า	ถอน ซึก	ซึก	ถอน	ร/จ/ค
91	ดักน้ำ	ดักน้ำ	จ้วงน้ำ	โพงน้ำ	ร/จ/ค
92	เตรียมที่ทานาสำหรับหวาน คำข้าว	ทำเทือก	ลูบเทือก	ใช้ควาย	ร/จ/ค
93	การคราดครั้งที่หนึ่งหลังจาก ไถตะ	ทำคำณะ	ดีคำณะ	ดีคำณะ	ร/จ=ค
94	ไปอุจจาระสำหรับคนที่ไม่มี ส้วม	ไปหุง	ไปหุง	ไปหุง ไปซี้	ร=จ/ค
95	คอย	ท่า	คอยท่า	รอ	ร/จ/ค
96	เอาคูนตีนใส่ในเตาไม่ให้ ขึ้นออกมานอกเตา	ใส่ตีน ชนเตา ชนตีน	ชนไฟ	ชนตีน ชนไฟ	ร/จ/ค
97	ทำให้รกรุงรัง เช่น เด็กทำบ้านรก	บ่อน	บ่อน	บ่อน	ร=จ=ค
98	การให้ยืมสัตว์ไปผสมพันธุ์ แล้วเอาลูกแบ่งกัน	หวะ	หวะ หวะ	ปะวะ	ร=จ=ค
99	ซิ่งน้ำหนัก	ซิ่ง	เค็ง	เค็ง	ร/จ=ค

ลำดับที่	หน่วยบรรณ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
100	ซีโกง	ซีโกง	ซีจ้อ คี่จ้อ	เซี่ยว	ร/จ/ค
101	มุ (ไม้)	มุก	มุก	มุก	ร=จ=ค
102	พนมมือ	พนมมือ	พนมมือ	เซี่ยว	ร=จ/ค
103	นวด	บีบ เส้น จับ เส้น	บีบ	บีบ	ร/จ=ค
104	เหลือไว้ กันไว้ส่วนหนึ่ง เช่น อย่ากินขนมหมด.. ไว้ให้น้องบ้าง	ขยัก	ขยัก	ขยัก	ร=จ=ค
105	ลีนดา	ลีนดา	ลีนดา	ลีนดา	ร=จ=ค
106	มัด, ล่าม เช่น เอาควาย ไป...	ผูกแหล่ง เข้าแหล่ง	ผูก	ล่าม	ร/จ/ค
107	ตักน้ำจากบ่อ	ตัก ช่อ	โห่งน้ำ	โห่งน้ำ	ร/จ=ค
108	แมลงค้อย	จ้อ	จ้อ	จ้อ	ร=จ=ค
109	กะตัก	กะตัก	กะตัก	กะซาก	ร=จ/ค
110	ช่วยกันทำงาน	ลงแขก	ลงแขก	ลงแขก	ร=จ=ค
111	ตะล่อม	กะล่อม	ตะล่อม	ตะล่อม	ร=จ=ค
112	งูกัด	เดาวัลย์ทับ	งูกัด	งูกัด งูฉก	ร/จ/ค
113	บึ้ง, ย่าง เสาไฟพอให้ น้ำตก	พะลา	ย่าง	ย่างพอ ชำระไฟ	ร/จ/ค
114	ง่วงเหงาหาวนอน ไม่ กระปรี้กระเปร่า	สะลึมสะลือ	หิวนอน หาวนอน	ไม่เกี้ยว	ร/จ/ค

ลำดับที่	หน่วยบรรณ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
115	ผ่านเป็นชั้นบาง ๆ	หั่น	เฉือน	หั่น	ร=ด/จ
116	กาง (กางร่ม)	กาง	คลุม	กาง	ร=ด/จ
117	ล้าง, ชำระ	ล้าง	เจ็ง	ล้าง	ร=ด/จ
118	ช้อนกึ่ง	ช้อนกึ่ง	ช้อนกึ่ง	ช้อนกึ่ง	ร=จ=ค
119	ชาวข้าว	ชาวข้าว	ชาวข้าว	ชาวข้าว	ร=จ=ค
120	เอาบุญกุดดินตันไปข้างหน้า แบบหมู	คุดดิน	คุดดิน	คุด	ร=จ=ค
121	ปลูกข้าวไร่	ถุนข้าว	ลงข้าว	หุ้งข้าวไร่	ร/จ/ค
122	เพาะชำ	ค้ำ	ค้ำ	ค้ำ	ร=จ=ค
123	ตัดจริด	กะแต	กะแต	ตัดจริด	ร=จ/ค
124	เหม่อ	กะแตแห้ว	เหม่อ	เหม่อ	
125	ตกลานน้ำจืดโดยมีกเบ็ดเกี่ยว เหยื่อทิ้งไว้ตอนกลางคืน รุ่งเข้ามาดู	ใจลอย	เหม่อ	เหม่อ	ร/จ/ค
126	ทอผ้า	ทงปลา	ทงปลา	ทงปลา	ร/จ=ค
127	เป็นห่วง	ทง เบ็ด	ทง เบ็ด	ทง เบ็ด	ร/จ=ค
128	ดู (คน)	ทอผ้า	ทอชุก	ทอชุก	ร/จ=ค
129	ซี, เกาะไปบนหลังคน	จำตั้ง	เป็นห่วง	เป็นห่วง	ร/จ=ค
130	ปลูกบ้าน	ดู	โปะ	ดู	ร=ด/จ
131	รถคว่ำ	ก่อง	ก่อง	ก่อง	ร=จ=ค
132	สน เข็ม	ยกบ้าน	ยกบ้าน	ยกบ้าน	ร=จ=ค
		รถคว่ำ	รถล้ม	รถคว่ำ	ร=ด/จ
		ร้อยกัน เข็ม	ร้อยกัน เข็ม	สน เข็ม	ร=จ/ค
				ร้อยกัน เข็ม	

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
133	อา เจียร	อวก	วาก	วากแตก อวก	ร/จ/ค
134	เรือลุ่ม	เรือจม	เรือจม	เรือคว่ำ	ร=จ/ค
135	เยียบคนป่วย	เยียบ	แล	เยียบ	ร=ค/จ
136	ไกลชิต (นั่งชิต)	แอบ	แอบ	แอบ	ร=จ=ค
137	จ๊กจี้	กระเดียม	คักระเดียม	จ๊กกะเดียม	
		กระคักระเดียม	จ๊กกะไคยม		ร/จ/ค
138	ขย่ม	กะเห็ม	กะเห็ม	กะเห็ม	ร=จ=ค
139	ตะกละอยากกินของคนอื่น มักเป็นคำว่า เด็ก ๆ	ชี่สือ	ชี่สือ	ตะกละ	
			กระเสื่อ		ร/จ/ค
140	ขึ้นบ้าน	ขึ้นบ้าน เรือ	ขึ้นบ้าน	ขึ้นบ้าน	ร/จ=ค
141	กระดก	กระดก	คักเค่	กระดก	ร=ค/จ
142	รืบ	รืบ	คว่น	คว่น	ร/จ=ค
143	ฉมวยใช้กับการตกปลา	ฉวย	ฉวย	ฉมวย	ร=จ=ค
144	ตะโจน	ตะโจน	โจน ตะโจน	ตะโจน ตะโจน	ร/จ/ค
145	ทำร้ายร่างกายด้วยการ ตีแทง	กระชวก	แทง	แทง	ร/จ=ค
146	แตกหัก ทำลายลง	พังเค	พัง	พัง	ร/จ=ค
147	กระจุย กระจ่ายแยกออก จากกลุ่ม เช่น วิว ควาย วิ่ง	กะเหิ่น	ตี้น	เคล็ด	ร/จ/ค
148	ลักษณะข้าวแข็งไม่จับตัวกัน	กระเส่า	หรูป	ข้าวสวย	ร/จ/ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
149	กระท่อนกระแท่น แขน ๑	กระท่อม กระแทม	กระท่อม กระแทม	จุ่ม ๑ ดอน ๑	ร=จ/ค
150	เสมอ ๑ เช่น เขานิ่งทำงาน ติดต่อกันไป	กรุ่มกร่า	เรื่อย ๑	เรื่อย ๑	ร/จ=ค
151	บังเอิญ	จ่ามะเอิญ	พอดี	เผิญ	ร/จ/ค
152	หมด เช่น กินเสียหมดเลย	เช็ด เกลี้ยง	เกลี้ยง	เช็ด เรียบ เกลี้ยง	ร/จ/ค
153	เพ็ช	ห้อย	เอี้ย บอม	บอม	ร/จ/ค
154	ทื่อ (ไม่คม)	ดั้น	ปิ่น	ปิ่น	ร/จ=ค
155	มาก ตก เยอะ	นั๊กนั๊ก	เบิก เบิกบาน	เบิกบาน บานตะไท	ร/จ/ค
156	ห้าม, ยังไม่สุก (ผลไม้)	นมเนือ	ห้าม	ห้าม	ร/จ/ค
157	ให้ประกอบการดี เตะ เขก เช่น เดี่ยวเขกหัว.....	เผลิ่ง	บ็อก	แบะ	ร/จ/ค
158	เรียบ ดีหน้าเรียบ (ไม่ขี้ม)	เสมอ	เสมอ	เสมอ	ร=จ=ค
159	ไสโครก	สีโครก	สีโครก	จ๊กโครก ไสโครก	ร=จ/ค
160	ไม่สุก (ข้าว)	หรว	หรว	หรว	ร=จ=ค
161	เหนียว	ห่อแท้	บอม	บอม	ร/จ=ค
162	สวย ดี อร่อย ใช้ได้	เอาได้	เอาได้	เอาได้	ร=จ=ค
163	หนา หนัก ไม่สมส่วน	ทึทะ	เทอะทะ	เทอะทะ	ร=จ=ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
164	โคลงไปมา เช่น เรือลำนี้ โคลงไปมา	โทกเทก โทงเทง	โทงเทง	โทง	ร=จ/ค
165	ไม่ตรง โค้งเข้าหากัน เช่น ผู้หญิงคนนี้ขา.....	ทอม โก่ง	กอม	กอม	ร/จ=ค
166	มีลูกมาก	เยอะแยะ	คลัก	คก	ร/จ/ค
167	หน้าผากยื่นออกมาก	โหนก	งอก	โหนก	ร=ค/จ
168	โงนเงน โอนเอน	อ่อนไป อ่อนมา	โงนแง่น	โงงไป โงงมา	ร/จ/ค
169	จิตซิด เสื่อมรส	กร่อย จิตซิด	เซ็ง	เอี่ยน	ร/จ/ค
170	คาถิกไหล	คาโบ	คาถลุ่ม	คาไหล	ร/จ/ค
171	คาไม่ดี	คาสั้น	คาหมด	คาถั่ว	ร/จ/ค
172	เดี้ย เช่น เขาเดี้ยกว่าฉัน	เดี้ย	ดำ	ดำ	ร/จ=ค
173	และ เช่น ข้าวและ	และ	มัด	และ	ร=ค/จ
174	อ่อนแอ สุขภาพไม่ดี	ซีไรค	บ้อบแม	กระปลก กระ เปลี้ย	ร/จ/ค
175	หลอจ่วมเอาเปรียบ เช่น ตาคนนี้เป็นคน.....	รู้มาก	หลอ	รู้มาก	ร=ค/จ
176	เร็ว ๆ นี้ เช่น ฉันเพิ่งกิน ข้าวไปเมื่อ ...ตัวอีกแล้ว	ตะก็	หล็อก ๆ	ก็	ร=ค/จ
177	ซูดจา เลอะ เทอะ เป็อน เปราะอะ	เพ้อเจ้อ	เพอะพะ	เปรีอะ เลอะ	ร/จ/ค
178	เฉ ไม่ตรง	คค	เห็ด	เฉ	ร/จ/ค
179	ของปลอม	ของปลอม	ยี้เก้อ	ของเก้	ร/จ/ค
180	เหมาะพอดี เช่น เสื้อตัวนี้ ใส่...ดี	สบ	สบ	กำลั้ง	ร=จ/ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
181	ปลาไม่สด	ไม่สด	เอียน เอียน	เอียน	ร/จ=ค
182	เปื้อน	เปื้อน	เอื่อม	เอียน	ร/จ/ค
183	ทวนกฐ	กระแจหู	แจหู กระแจหู	ทนักหู	ร=จ/ค
184	สัดว่เซื่อง	คุ่น	เซื่อง	เซื่อง	ร/จ=ค
185	สัดว่ไม่เซื่อง	แท	แท	แท	ร=จ=ค
186	ใช้ประกอบคำว่าใหญ่ เช่น...ปลูกบ้านเสีย ใหญ่...เซียว	เค	โค	โค	ร/จ=ค
187	แปลง (นา)	อัน	อัน	อัน	ร=จ=ค
188	ครึ่ง เช่น วันนี้กินข้าวเย็นแล้ว	ตก	ทน	ปื้อ	ร/จ/ค
189	รวงข้าวที่เกี่ยวแล้วมัดเป็น มัด ๆ ไว้	พ่อน	พ่อน	พ่อน	ร=จ=ค
190	พ่อนข้าวที่วางเรียงไว้สูง ๆ เพื่อเตรียมการนวด	ลอม	ลอม	สุมพ่อน	ร=จ/ค
191	ลานดินกว้าง น้ำทะเลหรือ น้ำเค็มท่วมถึง เมื่อน้ำทะเล ขึ้นมักจะ เป็นทรายนึ่ม ๆ	หาด	ตะกาด	จ่ารุง	ร/จ/ค
192	เล่นซ่อนหา	โป้งแปะ	โป้งแปะ	ซ่อนเค็ด	ร=จ/ค
193	หัวคันนาใหญ่	ทางเข้า บ้าน	โป๊ะ	คันนบ	ร/จ/ค
194	คอยดูแล้วกล่าวตักเตือน เด็ก ๆ พวกนี้ต้องคอย.....	ดู	โป๊ะ	จื่อไซ	ร/จ/ค

ลำดับที่	หน่วยวรรณคดี	ระยง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
195	ลำไม้ไผ่ทาบให้แตกใช้ทำ พื้นบ้าน	ฟาก	ฟากสิบ	ฟาก	ร=ค/จ
196	คำตอบรับ (ใช่แล้ว, เห็นด้วยอย่างอื่นอีกคน หนึ่งพูด)	ว่าเหมือน ว่า	ว่าเหมือน ว่า	เออ อือ	ร=จ/ค
197	ของเล่นเด็ก ทำด้วยไม้ไผ่ คล้ายสูบรถจักรยาน เวลา เล่นใช้ลูกกลมไม้เล็ก ๆ เช่น ลูกคัดเค่า ลูกมะลาย อัดเข้าไปในกระบอกรั้งหัว ท้ายแล้วออกแรงกระแทก ไม้อย่างแรง ลูกไม้เล็ก ๆ ที่อยู่ทางด้านหน้า จะพุ่งออก ไปคล้ายปืนลม	กระบอกรั้ง โหละ	โหละ	กระบอกรั้ง โหละ	ร=ค/จ
198	การทำแนวเพื่อปลูกต้นไม้	กะมบ	คะมบ	ชะมบ	ร=จ=ค
199	พื้นที่นาที่ไถคราดจนเป็นเทือก	ซีเทือก	เทือก	แปรที่	ร/จ/ค
200	ป่าละเมาะ	ซาก	ป่าซาก	ป่าเสี่ยะ	ร/จ/ค
201	มูย	มูย	มูย	มูย มูย	ร=จ=ค
202	ที่สกรปรกน้ำขังและ	ซีซ่า	ซีซ่า	ล่องเก่า	ร=จ/ค
203	เรียกวัวควายให้หยุด	ยอ	หยอด	ยอ โหยด	ร/จ/ค
204	เรียกวัวควายให้เลี้ยวขวา, ซ้าย	เข้ดำน	เข้ดำน	เข้ว ดำน เข้ว ดำน	ร=จ=ค

ภาคผนวก ง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อแตกต่างของการใช้คำแต่ละหน่วยยรรยง
ใน 3 จังหวัดในการเก็บข้อมูลจริง

ลำดับที่	หน่วยยรรยง	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
1	รักแร้	จิกกะแร้ คะแกร์	จิกกะแร้ คะแกร์	คะแกร์	ร=จ/ค
2	ลูกเบียง	หัวชะ เบียง	หัวชะ เบียง	หัวชะ เบียง	ร=จ=ค
3	ลูกสุนัข	ลูกโจ้	ลูกหมา	ลูกหมา	ร/จ=ค
4	แม่ของคนหรือสัตว์ที่ยัง เลี้ยงลูกเล็ก ๆ	แม่ลูกอ่อน	แม่ลูกอ่อน	แม่ลูกอ่อน	ร=จ=ค
5	ผ้าห่ม	ผ้าหวย	ผ้าหวย	ผ้าหวย	ร=จ=ค
6	ผ้าขาวม้า	ผ้าโป้	ผ้าชะม้า	ผ้าโป้	ร=ค/จ
7	เสื้อคอกระ เซ้า	เสื้อ สาแทรก	เสื้อคอ กระ เซ้า	เสื้อคอ กระ เซ้า	ร/จ=ค
8	ล้อรถทุกชนิด	กงรถ	กงรถ	กงรถ	ร=จ=ค
9	ฟางสำหรับมัดฟ่อนข้าว	กะ เน็ด	ชะ เน็ด	ชะ เน็ด	ร/จ=ค
10	สันชัก โต๊ะ	เก๊ะ	เก๊ะ	เก๊ะ	ร=จ=ค
11	เก้าอี้	เก้าอี้	เก้าอี้	เก้าอี้	ร=จ=ค
12	ภาชนะทำด้วยผ้ารวมสำหรับ ใส่กาน้ำชาให้ร้อนอยู่ได้นาน	กานวม	กานวม	กานวม	ร=จ=ค
13	กระสอบข้าวสาร	กระสอบ เต้ กระสอบมูย เต้	กระสอบ มูย เต้	กระสอบ มูย เต้	ร/จ=ค
14	เชือกขนาดใหญ่ใช้ผูกคอ ความยไว้กับหลักหรือแหล่ง	หวน	หวน	หวน	ร=จ=ค
15	หลอดไฟฉาย	หัวเทียน	หัวเทียน	หัวไฟ ไฟฉาย	ร=จ/ค

ลำดับที่	หน่วยบรรณ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห
16	นุหรี	ยากาแรรัด	ยาสูบ นุหรี ยากาแรรัด	ยาสูบ นุหรี ยากาแรรัด	ร/จ=ค
17	ตะปู	เหล็กตะปู เหล็ก	ตะปู	เหล็กตะปู	ร/จ/ค
18	อุปกรณ์ที่ชาวนาใช้สวม ศีรษะทรงแหลม	กะละ	กะละ	กะละ	ร=จ=ค
19	ถลกบาตร	ถลกบาตร	ถลกบาตร	ถลกบาตร	ร=จ=ค
20	เหล็กขอสำหรับค้อยหอย	สักปะงก	สักปะงก	สักปะงก	ร=จ=ค
21	ยางรัดทอง	ยางหนีด ยางวง	ยางหนีด	ยางรัด	ร/จ/ค
22	คางคก	คางคก	คางคก	คางคก	ร=จ=ค
23	กึ่งกำกราม	กึ่งหลวง	กึ่งหลวง	กึ่งหลวง	ร=จ=ค
24	ไมยราบ	กระเทียมขอม	หญ้าราม	ต้นหญ้างับ	ร/จ/ค
25	แมลงปอ	จิงโจ้	จิงโจ้	จิงโจ้	ร=จ=ค
26	ปลวก	ดินระหุน	ดินระหุน	ดินระหุน	ร=จ=ค
27	ระกำ	ระกำ	ระกำ	ระกำ	ร=จ=ค
28	หญ้าเจ้าชู้	หญ้าน้ำลึก ลูกหญ้า หญ้าเจ้าชู้	หญ้าน้ำลึก ลูกหญ้า หญ้าเจ้าชู้	หญ้าน้ำลึก ลูกหญ้า หญ้าเจ้าชู้	ร=จ=ค
29	สับประรด	สำมะรด	สำมะรด	สำมะรด	ร=จ=ค
30	แมลงที่ชอบกินมูลโค กระบือ	กะดิงขี้	กะดิงขี้	กะดิงขี้	ร=จ=ค
31	ย่านลิเพา	กระฉอด	กระฉอด	กระฉอด	ร=จ=ค

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
32	ไส้เดือน	ไส้เดือน	ไส้เดือน	ไส้เดือน	ร=จ=ด
33	พ้อพันธุ์หมู	พ้อโก้	พ้อโก้	พ้อโก้	ร=จ=ด
34	แม่พันธุ์หมู	แม่ไม้	แม่ไม้	แม่ไม้	ร=จ=ด
35	ไก่ตัวผู้	ไอ้ไต้ง	ไอ้ไต้ง ไอ้ไอ้ง	ไอ้ไอ้ง	ร/จ/ด
36	ลางสาต	ลางสาต	ลางสาต	ลางสาต	ร=จ=ด
37	ลูกน้ำ	ลูกน้ำ	ลูกน้ำ	ลูกน้ำ, ลูกชื้อ ลูกชื้อ, ตัวชื้อ	ร=จ/ด
38	จอมปลวก	หัวปลวก	เคระหุน	เคระหุน	ร/จ=ด
39	มะพร้าวกะลา เล็กไม้สมบูรณ	ทวย	ทวย	ทวย	ร=จ=ด
40	ผลไม้	ลูกไม้	ผลไม้	ผลไม้	ร/จ=ด
41	กล้วยแขก	กล้วยทอด	กล้วยทอด	กล้วยทอด	ร=จ=ด
42	กาละแม	ขนม เปียก	ขนมกวน กาละแม	ขนม เปียก	ร=ด/จ
43	ข้าวเหนียวแดง	ไข่ก้าง	ไข่ก้าง	ข้าวเหนียว กวน	ร=จ/ด
44	ข้าวต้ม	ข้าวเปียก	ข้าวเปียก	ข้าวเปียก	ร=จ=ด
45	นม	นม	นม	นม	ร=จ=ด
46	น้ำปลา	น้ำเคย	น้ำปลา	น้ำเคย	ร=ด/จ
47	ข้าวเจ้า	ข้าวแข็ง	ข้าวแข็ง	ข้าวแข็ง	ร=จ=ด
48	ซาละ เปาทอด	ลูกจ๋ย	ขนมทอด ลูกจ๋ย ซาละ เปา	ขนมทอด	ร/จ/ด
49	ข้าวเหนียวเปียก	ข้าวเปียก แดง	ข้าวเปียก แดง	ข้าวเปียก แดง	ร=จ=ด
50	ปากคู๋ยอมพันไม้บิต	พัน เหยิน	พัน เหยิน	พัน เหยิน	ร=จ=ด

ลำดับที่	หน่วยอรรถ	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	วิเคราะห์
51	คำอธิบายสรรพคุณยา	ฝอย	ฝอย	ฝอย	ร=จ=ด
52	น้ำตาลอ้อย	น้ำอ้อย	น้ำอ้อย	น้ำอ้อย	ร=จ=ด
53	ทีเล็ก ๆ ขึ้นที่มือโดยเฉพา	ตะมอย	ตะมอย	ตะมอย	ร=จ=ด
54	ลานดินกว้างน้ำทะเลหรือน้ำ เค็มท่วมถึง	หาด	หาด	หาด	ร=จ=ด
55	หัวคันทาใหญ่	คันทบ	คันทบ	คันทบ	ร=จ=ด
56	ลำไม้ไผ่ทาบให้แตกใช้ ทำพื้นบ้าน	ฟาก	ฟาก	ฟาก	ร=จ=ด
57	การทำแนวเพื่อปลูกต้นไม้	กะมบ	ขะมบ	ขะมบ	ร/จ=ด
58	หินที่นาที่ไถคราดจนเป็น เทือก	ซีเทือก	แปรที่	แปรที่	ร/จ=ด
59	ป่าละเมาะ	ป่าซาก	ป่าซาก	ป่าซาก	ร=จ=ด
60	ที่สกปรกมีน้ำขังและ	ซีชำ	ซีชำ	ซีชำ	ร=จ=ด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 ตารางสรุปการใช้คำในภาษาถิ่นย่อยระดับอำเภอ

ชื่อภาษาถิ่นย่อย	หน่วยบรรดาศักดิ์	คำที่ใช้	หมายเหตุ
ภาษาถิ่นย่อย ปลวกแดง	1	จ๊กกะแร้	เฉพาะถิ่น
	7	เสื่อคอกกระเข้	
	8	ลูกลื้อ	
	18	หมวกยวน	
	37	ลูกยุง	
	43	ข้าวเหนียวกวน	
ภาษาถิ่นย่อย โป่งน้ำร้อน	1	จ๊กกะแร้	เฉพาะถิ่น
	5	ผ้าท่ม	
	8	ลูกลื้อ	
	14	เชือกถ่ามควาย	
	18	หมวก	
	23	กุ่มก้ามกราม	
	25	แมลงปอ	
	26	ปลวก	
	28	หญ้าเจ้าชู้	
	29	น้บประด	
	31	เถาย่านาง	
	38	หัวปลวก	
	40	ผลไม้	
	42	กालะแม	

ชื่อภาษาถิ่นย่อย	หน่วยบรรณคดี	คำที่ใช้	หมายเหตุ
โป่งน้ำร้อน	44	ข้าวต้ม	
	47	ข้าวเจ้า	
	49	ข้าวเปียก	
		ข้าวเหนียวเปียก	
	51	ฉลากยา	
	54	หาด	
	56	ฟาก	
ภาษาถิ่นย่อย อำเภอเมือง จันทบุรี	22	ก๊ีบ โป้	เฉพาะถิ่น
		อ๊ีบ โอ้	
	23	กั้งก้ามกราม	
	33	พ้อ โป้	เฉพาะถิ่น
	37	ลูกชื้อ	
		ลูกชื้อ	เฉพาะถิ่น
	38	หัวปลวก	เฉพาะถิ่น
44	ข้าวต้ม		
55	โป๊ะ	เฉพาะถิ่น	
ภาษาถิ่นย่อย อำเภอเมืองตราด	2	หูชะ เบียง	เฉพาะถิ่น
	18	หมวก	
	33	หมูไก่	เฉพาะถิ่น
	44	ข้าวต้ม	

ภาคผนวก ฉ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ.

รายละเอียดเกี่ยวกับการปรากฏของคำแทนแต่ละหน่วยอรรถ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้แสดงการปรากฏของคำทุกคำที่แทนหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถในแผนที่หน่วยอรรถละ 1 แผ่น รวมทั้งแสดงสัญลักษณ์แทนคำที่ใช้มากที่สุดในแต่ละอำเภอแล้ว ผู้วิจัยยังได้พิจารณาแผนที่แต่ละแผ่น เพื่อดูการปรากฏของคำโดยละเอียดอีกด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดกลุ่มคำที่มีความคล้ายคลึงกันไว้เป็นกลุ่ม ๆ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้สนใจในเรื่องนี้ แม้ว่าผู้วิจัยจะมิได้นำการจัดกลุ่มคำมาใช้ในงานวิจัยนี้แต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่าในบางหน่วยอรรถจะมีข้อมูลเพิ่มเติมคอนท้าย เช่น หน่วยอรรถที่ 49 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้บอกภาษาชาวระยองซึ่งผู้วิจัยรู้จัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ.

หน่วยอรรถที่ 1 "รักแร้" (รูปภาพที่ 5)

จิกกะแร้มีใช้ที่อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านค่าย อำเภอบ้านฉาง ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของจังหวัดระยอง และที่อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม อำเภอเมือง และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ส่วนตะแกรงใช้ทั่วไปในจังหวัดตราด ในบริเวณที่เหลือน้อยคืออำเภออื่น ๆ ในจังหวัดระยองและจันทบุรีใช้คำจิกกะแร้และตะแกรงปะปนกันทั่วไป

คำอื่น ๆ ที่ปรากฏอีกแต่น้อยคือ ตะแก และตะแคว ซึ่งคล้ายคลึงกับตะแกรง

หน่วยอรรถที่ 2 "ลูกเนียง" (รูปภาพที่ 6)

หัวชะเนียงมีใช้โดยทั่วไปใน 3 จังหวัด มีการใช้คำว่าหุชะเนียงเกาะกลุ่มกันอยู่กลุ่มหนึ่งในบริเวณอำเภอบ้านค่าย และอำเภอเมือง จังหวัดระยอง และอีกกลุ่มในอำเภอเมือง จังหวัดตราด

คำที่คล้ายคลึงกันคือ หัวเนียงและหัวชะเนียง ส่วนหุชะเนียงมีเสียงคล้ายคลึงกับหัวชะเนียง แต่ "หัว" และ "หุ" เป็นคำที่มีความหมายต่างกัน คำอื่น ๆ นอกจากนี้มีใช้น้อยมากคือ ลูกเนียง หุชะเนียง หัวชะนวน และลูกหัวชะเนียง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเกือบทุกคำมีคำว่า "-เนียง" อยู่ด้วย

หน่วยอรรถที่ 3 "ลูกสุนัข" (รูปภาพที่ 7)

ลูกจู้ปรากฏเกือบทุกอำเภอในจังหวัดระยอง ยกเว้นอำเภอเมือง และพบที่อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีและอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ส่วนลูกหมาพบในบริเวณอื่น ๆ นอกจากที่ลูกจู้ปรากฏ

ส่วนคำอื่น ๆ ได้แก่ ลูกจู้ ลูกจู้ด ลูกโก๊ด ลูกจี้ด ลูกเต่ง ลูกเอ่ง ไอ้จี้ และตัวจี้ด นั้นปรากฏน้อย แต่พอจัดเป็นกลุ่มได้คือลูกจู้ และไอ้จี้ เป็นกลุ่มเดียวกับลูกจี้ อีกกลุ่มหนึ่งคือ ลูกโก๊ด ลูกจี้ด และลูกจู้ด นอกนั้นจัดเข้ากลุ่มกันไม่ได้คือ ลูกหมา ลูกเต่ง ลูกเอ่ง และตัวจี้ด ๆ

หน่วยอรรถที่ 4 "แม่ของคนหรือสัตว์ที่ยังต้องเลี้ยงลูกเล็ก ๆ" (รูปภาพที่ 8)

คำว่าแม่ลูกอ่อนใช้ทั่วไปทั้งบริเวณ มีใช้แม่ไม้ที่อำเภอบ้านฉาง และอำเภอเมือง
จังหวัดระยอง รวมทั้งทางเหนือของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ด้วย

นอกจากนี้ยังมีคำว่า นม และธินมซึ่งคล้ายคลึงกันแต่มีใช้น้อย

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมมาในภายหลังว่า ถ้าเป็นคนที่ยังต้องเลี้ยงลูกเล็ก ๆ จะเรียกคน
ลูกอ่อน ถ้าเป็นสัตว์เรียกชื่อสัตว์นั้น ตามด้วย "ลูกอ่อน" เช่น หมาลูกอ่อน หมูลูกอ่อน เป็นต้น

หน่วยอรรถที่ 5 "ผ้าห่ม" (รูปภาพที่ 9)

ผ้าหวยเป็นคำที่ปรากฏทั่วทั้งบริเวณ ยกเว้นที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ซึ่งใช้
ผ้าห่ม ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาเพิ่มเติมในภายหลังว่า ผ้าห่ม มีความหมายกว้างกว่าผ้าหวย ซึ่ง
ผ้าห่มอาจรวมถึงผ้าขาวม้าด้วย

หน่วยอรรถที่ 6 "ผ้าขาวม้า" (รูปภาพที่ 10)

คำว่าผ้าไม้พบได้ทั่วไปยกเว้นอำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม บางส่วน อำเภอโป่งน้ำร้อน
อำเภอเมือง และอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งปรากฏคำว่า ผ้าชะมัว

คำอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้วมี ผ้าขาวม้า ฮีไม้ ผ้าโถง ไร่โถง ผ้าห่ม ผ้าม้า ผ้าฮีโป
ผ้าฮีโป

ฮีโป ผ้าฮีโป ผ้าฮีโป คล้ายคลึงกัน และผ้าโถงกับไร่โถง เข้ากลุ่มกัน อีกกลุ่มหนึ่งคือ
ผ้าขาวม้า ผ้าชะมัว ผ้าม้า สำหรับคำว่า ผ้าห่ม ไม่เข้ากลุ่มใด

หน่วยอรรถที่ 7 "เสื่อคอกกระเช้า" (รูปภาพที่ 11)

เสื่อสาแทรกมีใช้ที่อำเภอบ้านค่าย อำเภอเมือง กิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
บางส่วนของอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี บริเวณนอกนี้ใช้คำว่าเสื่อคอกกระเช้า

คำอื่น ๆ นอกจากนี้ซึ่งมีใช้น้อยได้แก่ เสื่อหู เสื่อใน เสื่อชั้นใน 2 คำหลังนี้คล้ายกัน

และยังมีคำว่า ลือคอกัง ลือคอสาทรง และ ลือคอกะเซ้า อีกด้วย

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมในภายหลังว่า เขา เรียก ลือคอกะเซ้า สำหรับ ลือสายใหญ่มี ลูกไม้ที่แขนและคอ ลำตัวกว้างออก ส่วน ลือคอกังหรือ ลือคอสาทรงนั้น จะมีสายเล็ก ตัวตรง และไม่มีลูกไม้

หน่วยอรรถที่ 8 "ลือรดทุกชนิด" (รูปภาพที่ 12)

กจรดเป็นคำที่ใช้ทั่วไปทั้ง 3 จังหวัด สำหรับคำว่าลูกลือมีใช้ที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง กลุ่มหนึ่ง และอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อีกกลุ่มหนึ่ง คำที่มีใช้แต่น้อยคือ ลือรด เกียน กงลือ ลูกยาง ลือยาง และรดใส ข้อมูลสัมภาษณ์ได้ความว่า เรียกกงสำหรับลือเกวียน และลือรด สำหรับรดอื่น ๆ

หน่วยอรรถที่ 9 "ฟางสำหรับมัดฟ่อนข้าว" (รูปภาพที่ 13)

กะเน็ดมีใช้มากในจังหวัดระยอง ส่วนจังหวัดจันทบุรีและตราดใช้คำว่า ชะเน็ด ซึ่งจะเห็นว่าคำว่า กะเน็ด และชะเน็ด ต่างกันเพียงเสียงพยัญชนะต้น /k/ กับ /kh/ ซึ่ง /k/ คือพยัญชนะ กัก -เพดานอ่อนไม่มีลม ส่วน /kh/ เป็นพยัญชนะกัก เพดานอ่อนมีลม คำอื่น ๆ ที่มีเรียกแต่น้อยคือ ชะเน็ด ฟาง ฟ่อน ฟางข้าว มัดฟ่อน และเชือกฟาง คำทั้งหมดพอจะจัดเป็นกลุ่มได้คือ ฟาง ฟางข้าว เชือกฟาง คล้ายคลึงกันโดยมีคำว่า ฟาง เป็นหลัก อีกกลุ่มหนึ่งคือ ฟ่อน มัดฟ่อน มีฟ่อน เป็นหลัก ส่วนกะเน็ด ชะเน็ด และชะเน็ด เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน

หน่วยอรรถที่ 10 "ลื้อนชักโต๊ะ" (รูปภาพที่ 14)

ใช้เกะ โดยทั่วไป มีกลุ่มที่ใช้ลื้อนชักเล็กน้อย บริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมงสิงห์ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดตราด มีอีก 1 คำที่ใช้เรียกเพียง 1 จุด คือ กิว

หน่วยอรรถที่ 11 "เก้าอี้" (รูปภาพที่ 15)

คำว่า เก้าอี้มีใช้ทั้งบริเวณ

คำอื่น ๆ ที่มีใช้อีกแต่น้อยคือ อี เต้า ตะอี ม้า ม้านิ่ง และอี

คำที่มีใช้ทั้งหมดจัดเป็นกลุ่มที่คล้ายคลึงกันได้ 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 เก้าอี อี เต้า ตะอี และ อี

กลุ่มที่ 2 ม้า และ ม้านิ่ง

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมมาในภายหลังว่า คำ "เก้าอี" กับ "ตะอี" อาจเป็นคนละหน่วย
อรรถกัน กล่าวคือ เก้าอีมีลักษณะสูง แต่ตะอีมีลักษณะเตี้ย

หน่วยอรรถที่ 12 "ภาชนะทำด้วยฝ้านวมสำหรับใส่กาน้ำชาให้ร้อนอยู่ได้นาน" (ดูภาพที่ 16)

กานวม ใช้เรียกทั้ง 3 จังหวัด มีเพียงบางบริเวณที่ใช้ ถ้า คือ กิ่งอำเภอวังจันทร์
จังหวัดระยอง และตอนเหนือของอำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี

คำอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วมี ฝ้านวม กานวม เบาะ ถ้ำชา ผ้าห่ม กาน้ำร้อน
และผ้าห่มกาน้ำ

คำว่า "กาน" และ "กาน้ำร้อน" นั้นเข้าใจว่าผู้บอกภาษาให้คำที่ไม่ถูกต้องมา

หน่วยอรรถที่ 13 "กระสอบข้าวสาร" (ดูภาพที่ 17)

กระสอบเต้ และกระสอบนุ้ยเต้ ใช้ทั่วบริเวณ แต่กระสอบเต้มีใช้เป็นกลุ่มใหญ่บริเวณ
อำเภอมือง อำเภอมะขาม อำเภอน้ำร้อน อำเภอลุง และอำเภอสลึงห์ จังหวัดจันทบุรี

มีคำอื่น ๆ อีกที่ใช้บ้างคือ นุ้ยเต้ กระสอบปาน กระสอบบั้น กระสอบ กระสอบปอ
กระสอบนุ้ยเต้ กระสอบบัตเต้ กระสอบนุ้ยเต้ กระสอบเต้เต้ กระสอบอีเต้ กระสอบข้าวสาร
และกระสอบทางเขี้ยว

ในจำนวนคำทั้งหมด 14 คำ ที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้ จัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้ กระสอบเต้
กระสอบนุ้ยเต้ กระสอบอีเต้ กระสอบบัตเต้ กระสอบนุ้ยเต้ กระสอบเต้เต้ กระสอบอีเต้ กระสอบ
และนุ้ยเต้ โดยยึดคำ "-เต้" เป็นหลัก อีกกลุ่มคือ กระสอบปาน กระสอบบั้น กลุ่มสุดท้ายคือ
กลุ่มที่จัดเข้าพวกกับใครไม่ได้เลย ได้แก่ กระสอบ กระสอบปอ กระสอบข้าวสาร และกระสอบ
ทางเขี้ยว

หน่วยบรรณที่ 14 "เชือกขนาดใหญ่ใช้ผูกคอกควายไว้กับหลักหรือแหล่ง" (ดูภาพที่ 18)

พวน มีใช้โดยทั่วไป

เชือกล่ามควายใช้เพียงบางกลุ่ม ได้แก่ ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

คำอื่น ๆ ที่ใช้น้อยคือ เชือกพวน พวนควาย และเชือกสายจิ้ง

คำอื่น ๆ ที่ใช้แทนหน่วยบรรณนี้แบ่งได้เป็น 2 พวกคือ

พวกที่ 1 พวน เชือกพวน พวนควาย คล้ายคลึงกัน โดยยึดคำว่า พวนเป็นหลัก

พวกที่ 2 คือ เชือกสายจิ้ง

หน่วยบรรณที่ 15 "หลอดไฟฉาย" (ดูภาพที่ 19)

หัวเทียนปรอททุกทั่วไปทั้ง 3 จังหวัด มีไฟฉายเล็กน้อยที่จังหวัดตราด

คำที่ใช้น้อยคำอื่น ๆ คือ หัวไฟ ไฟฟ้า หัวไฟฉาย และหลอดไฟฉาย

คำทั้ง 6 คำที่ใช้แทน "หลอดไฟฉาย" นี้มีคำว่า หัวไฟฉาย ซึ่งไม่ทราบจะจัดเข้ากลุ่ม

ใดระหว่างหัวไฟกับไฟฉาย คำว่าหัวไฟฉายอาจเป็นคำรวมของ หัวไฟกับไฟฉายก็ได้ อีก 3 คำ คือ ไฟฟ้า หลอดไฟฉาย และหัวเทียนไฟฉาย ซึ่งหัวเทียนไฟฉายก็เป็นปัญหาอีกเช่นกันว่าจะจัดเข้ากลุ่มใด

สำหรับคำว่า หัวไฟ ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า หมายถึง ไฟที่คนใช้ติดบนหัวเวลากลางคืน

หน่วยบรรณที่ 16 "บุหรี" (ดูภาพที่ 20)

คำว่า ยากาแร็ด ใช้กันทั่วไป ส่วนยาสูบ ใช้เพียงบริเวณเล็ก ๆ ที่อำเภอเมือง

จังหวัดระยอง และกลุ่มที่อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ส่วน บุหรี มีใช้ประปราย

สำหรับคำอื่น ๆ ที่ใช้น้อยคือ ยา ยาเส้น ยาสูบ ยาซอง

คำที่ใช้แทนหน่วยบรรณนี้ทั้งหมดจัดเข้ากลุ่มกันไม่ได้เลย เนื่องจากไม่คล้ายคลึงกัน

หน่วยบรรณที่ 17 "ตะปู" (ดูภาพที่ 21)

เหล็กมีใช้ที่อำเภอบ้านค่าย และกิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

เหล็กตะปูพบได้ที่อำเภอเมือง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัด

จันทบุรี และที่จังหวัดตราด

ตะปูใช้กันที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี ยกเว้นอำเภอแหลมสิงห์
มีคำที่ใช้บ่อยอยู่ 1 คำ คือ เหล็กตะปู ซึ่งเข้ากลุ่มกับคำว่า เหล็กตะปูได้
คำว่า เหล็ก กับคำว่า ตะปู เข้าใจว่าแยกมาจากคำว่า เหล็กตะปู โดยแห่งหนึ่งนำ
เหล็กไปใช้ อีกแห่งหนึ่งนำตะปูไปใช้

หน่วยอรรถที่ 18 "อุปกรณ์ที่ชาวนาใช้สวมศีรษะทรงแหลม" (รูปภาพที่ 22)

กะและใช้กันทั่วไปที่ 3 จังหวัด

หมวก มีใช้ที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และ
อำเภอเมือง จังหวัดตราด

หน่วยอรรถนี้มีคำใช้มากถึง 17 คำ แต่นอกจากที่กล่าวมาแล้วเป็นคำที่ใช้บ่อย จึงได้แก่
กุกและ ละ ละ ไอ้ละ ฮีละ หมวกและ หมวกไอ้ละ ภู้ละ ซึ่งเข้ากลุ่มกันได้โดยมีคำว่า ละ
เป็นหลัก นอกนั้นมี หมวก หมวกช้วน กุกเหลย ไอ้โล้ย หมวกเจ๊ก หมวกกระไล้ หมวกหัวแหลม
หมวกใบตาล และงอบ ซึ่งไม่คล้ายคลึงกัน

จากการสอบถามในภายหลังทำให้ได้คำมาอีก 1 คำคือ ละเงิน

หน่วยอรรถที่ 19 "ถลกบาตร" (รูปภาพที่ 23)

คำว่า ถลกบาตรมีใช้ทั้งบริเวณ

คำอื่น ๆ ที่มีใช้น้อยแต่คล้ายกับถลกบาตร มี ตลกบาตร และสลกบาตร ส่วนตะเคียว
กับจุกตะเคียวก็คล้ายคลึงกัน ส่วนคำว่าร่างแห จุกบาตร และกระหนกไม่คล้ายคลึงกับคำอื่น ๆ

หน่วยอรรถที่ 20 "เหล็กขอสำหรับค้อยหอย" (รูปภาพที่ 24)

สักปะงกมีใช้ที่อำเภอเมือง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรีโดยทั่วไป

สับปะนทพบได้บริเวณริมทะเลในระยอง และจันทบุรี

สำมะนท ใช้กันในบริเวณที่เหลื่อ

หน่วยอรรถนี้เช่นเดียวกันมีคำที่ใช้บ่อยอีกหลายคำ แต่พอจัดเข้ากลุ่มตามความคล้าย
คลึงกันคือ สำมะนท สับมะนท สับปะนท สับพะนท สักปะนท สักปะงก นอกนั้นรวมกลุ่มไม่ได้คือ
ข้อน ตะขอ เหล็กขอ ขอสับหอย ข้อนค้อยหอย และเหล็กค้อยหอย

คำใหม่ที่ได้จากการสัมภาษณ์คือ ชะนง

หน่วยวรรณคดี 21 "ยางวัดของ" (รูปภาพที่ 25)

ยางวง มีใช้ที่อำเภอบ้านค่าย อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ยางหนืดพบที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี

ส่วนยางวัดมีใช้ที่จังหวัดตราด

คำอื่น ๆ ที่มีใช้อีกแต่น้อยคือ ยาง ยางวง ยางยัด ยางเส้น ยางวัดของ ซึ่งจัดเข้า
กลุ่มกันไม่ได้ ส่วนคำว่าหนังดึก หนังสะดึก และยางหนังกระดิกจัดเข้ากลุ่มกันได้

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพิ่มเติมได้รับข้อมูลมาว่า สิ่งนี้เป็นของใหม่คำที่ใช้เรียกจึงไม่แน่นอน
และได้ให้คำมาอีก 1 คำคือ ห่วงยาง

หน่วยวรรณคดี 22 "คางคก" (รูปภาพที่ 26)

ใช้คำว่า คางคกทั้งบริเวณ

คำอื่น ๆ ที่มีใช้เรียกอีกแต่น้อย คือ คังคก ไอ้คก กีบไม้ กีบไม้ กีบไก่ อีบไอ้ อักไอ้
จิ้งคก ตะปาด และไอ้ลือก

คำที่ใช้แทนหน่วยวรรณคดีทั้งหมดจัดเป็นกลุ่มตามความคล้ายคลึงกันได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คางคก คังคก ไอ้คก จิ้งคก

กลุ่มที่ 2 กีบไม้ กีบไม้ กีบไก่

กลุ่มที่ 3 อีบไอ้ อักไอ้

คำที่เข้ากลุ่มอื่น ๆ ไม่ได้คือ ตะปาด และไอ้ลือก

หน่วยวรรณคดี 23 "กึ่งก้ามกราม" (รูปภาพที่ 27)

กึ่งหลวงเป็นคำที่ใช้กันทั่วทั้งบริเวณ

กึ่งก้ามกรามมีใช้ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน และอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

คำนอกจากนี้มี กึ่ง กึ่งกราม กึ่งกะต้อม กึ่งน้ำจืด

คำทั้ง 6 คำที่ใช้แทนหน่วยวรรณคดีนี้มีคำว่า กึ่งก้ามกราม กับกึ่งกรามซึ่งคล้ายคลึงกัน
นอกนั้นไม่คล้ายคลึงกันเลย

ผู้วิจัยได้รับความรู้เพิ่มเติมในภายหลังว่า กุ้งหลวงเมื่อเป็นตัวผู้เรียกว่ากุ้งก้ามกราม เมื่อเป็นตัวเมีย เรียกกุ้งหลวง ซึ่งไม่มีก้าม จะมีก้ามเฉพาะตัวผู้เท่านั้น

หน่วยบรรณที่ 24 "ไมยราบ" (ดูภาพที่ 28)

กระเทียมยอบ ไข่ก้นที่จังหวัดระยอง ยกเว้น กิ่งอำเภอวังจันทร์ และที่อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดนครราชสีมา

หญ้ารำ รำที่จังหวัดจันทบุรีเป็นส่วนมาก

ต้นหญ้างับมีไข่ที่จังหวัดนครราชสีมา ยกเว้น อำเภอลาดหลุมแก้ว

ส่วนคำอื่น ๆ ที่มีใช้อีกแต่น้อยคือ ไมยราบ ต้นใบหญ้ารำ ต้นใบชะคราม ต้นไมยราบ หนามยอก หนามยอบ หญ้างับ ต้นหญ้ารำ หนามหญ้างับ ต้นชะงับ ต้นหนามยอบ หนามกระเทียมยอบ ต้นกระเทียมยอก หนามไมยราบ

ซึ่งคำทั้งหมด 17 คำมีคำที่จัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หญ้ารำ ไมยราบ ต้นใบหญ้ารำ ต้นใบชะคราม ต้นไมยราบ ต้นหญ้ารำ และหนามไมยราบ

กลุ่มที่ 2 กระเทียมยอบ ต้นหนามยอบ หนามกระเทียมยอบ ต้นกระเทียมยอก คล้ายกัน ด้วยคำว่า ยอบ หรือยอก

กลุ่มที่ 3 ต้นหญ้างับ หญ้างับ หนามหญ้างับ คล้ายกันที่คำว่าหญ้างับ

หน่วยบรรณที่ 25 "แมลงปอ" (ดูภาพที่ 29)

คำว่า จิงใจปรากฏโดยทั่วไป

แมลงปอ มีไข่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่กิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง และกลุ่มใหญ่ที่อำเภอบึงนาราง อำเภอมะขาม และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดจันทบุรี

คำนอกจากนี้ที่มีใช้ประปรายคือ แมงปอ ฮีไว้ ฮีใจ ฮีหม และตัวไอ้หม

ซึ่งคำที่ใช้แทนหน่วยบรรณนี้ทั้งหมดมีคำที่คล้ายคลึงกันดังนี้

กลุ่มที่ 1 แมลงปอ และแมงปอ

กลุ่มที่ 2 จิงใจ และฮีใจ คล้ายกันที่ -ใจ

กลุ่มที่ 3 อีหรม แมลงหรม ตัวโอหรม คล้ายกันโดยยึดคำว่า -หรม เป็นหลัก
คำที่เหลือคือ ฮิวัว ไม่เข้ากลุ่มใดเลย

หน่วยอรรถที่ 26 "ปลวก" (รูปภาพที่ 30)

ดินระหุนปรากฏทั้ง 3 จังหวัด

ปลวก พบได้บ้างที่ กิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
เนระหุนมีใช้ที่อำเภอเมือง จังหวัดตราด

นอกนั้นเป็นคำที่ใช้บรรยายซึ่งได้แก่คำว่า เคะระหุน ในระหุน ตัวกรัด จอมปลวก

ตัวปลวก ไอ้หุน ไชหุน ดินหะหุน ตัวระหุน ไยระหุน ไชกะหุน ไชยะหุน ไชระหุน และตัวคะระหุน

คำทั้ง 17 คำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้จัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ดินระหุน เคะระหุน เนระหุน ในระหุน ไอ้หุน ไชหุน ดินหะหุน ตัวระหุน

ไยระหุน ไชกะหุน ไชยะหุน ไชระหุน และตัวคะระหุน กลุ่มนี้คล้ายกันที่ -หุน

กลุ่มที่ 2 ปลวก จอมปลวก และตัวปลวก คล้ายกันที่ -ปลวก

คำที่เหลือคือ ตัวกรัดซึ่งจัดเข้ากลุ่มหนึ่งกลุ่มใดในสองกลุ่มไม่ได้

หน่วยอรรถที่ 27 "ระกำ" (รูปภาพที่ 31)

ระกำ ใช้กันโดยทั่วไปใน 3 จังหวัด

ส้มกำมีใช้บ้างที่อำเภอแหลมงสิต และอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

นอกจาก 2 คำดังกล่าวเป็นคำที่ปรากฏน้อยจุดคือคำว่า ส้มมะกำ มะกำ และส้มระกำ

คำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้สามารถแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ส้มกำ ส้มมะกำ ส้มระกำ

กลุ่มที่ 2 ระกำ และมะกำ

ข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้รับมาในภายหลังคือคำว่า ระกำใช้เรียกส่วนที่เป็นต้นระกำ

ส่วนส้มระกำ หมายถึง ผลระกำที่ยังดิบ

หน่วยอรรถที่ 28 "หญ้าเจ้าชู้" (รูปภาพที่ 32)

มีการใช้ 3 คำทั่วทั้งบริเวณ คือ หญ้าน้ำลึกใช้มากที่สุด หญ้าเจ้าชู้รองลงไป และลูกหญ้า

น้อยที่สุด

ลูกท้อ หน่อดีเด่นชนิดที่อำเภอบ้านค่าย และที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง บ้าง
 หน่อดีเด่นที่กิ่งอำเภอวังจันทร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และที่อำเภอโป่งน้ำร้อน

จังหวัดจันทบุรี

หน่อดีเด่นที่ใช้กันในบริเวณนอกจากที่กล่าวมาแล้ว

คำอื่น ๆ ที่มีใช้อีกเล็กน้อย คือ ดอกท้อ หน่อดีเด่น และหน่อดีเด่น

คำทั้งหมดมีความคล้ายคลึงกันบ้างคือคำว่า หน่อดีเด่น และหน่อดีเด่น คำนอกนั้นไม่คล้าย

คลึงกันเลย

หน่วยบรรณที่ 29 "สับประรด" (รูปภาพที่ 33)

สำมะรดมีใช้ทั้งบริเวณ

ลักษณะปรากฏร่วมกับสำมะรด ที่อำเภอปลวกแดง และอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

คำว่าสับประรดปรากฏร่วมกับ สำมะรดที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี เป็นที่น่า

สนใจว่าสับประรดไม่มีใช้ที่อื่น ๆ อีก

สำมะรด กับสับประรด เป็นคำที่มีเสียงคล้ายคลึงกัน แต่ลักษณะต่างออกไป

หน่วยบรรณที่ 30 "แมลงที่ชอบกินมูลโค กระบือ" (รูปภาพที่ 34)

กะดิงขี้ ปรากฏทั่วไปทั้งบริเวณ

กะดุนขี้ปรากฏร่วมกับกะดิงขี้ แต่ปรากฏในจันทบุรีและตราดประปราย

ตัวหว่าพบในอำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง และอำเภอท่าใหม่ จังหวัด

จันทบุรี

หน่วยบรรณนี้มีคำใช้เรียกมากถึง 23 คำ คำนอกจากที่กล่าวแล้วเป็นคำที่ใช้บ่อย

ทั้งสิ้นคือ แมลงงู รัน อินุน ตัวกู ตัวดุน ดุนขี้ แมงดุน แมลงงู ไ้ดุนขี้ ตัวไซขี้ ตัวกะเจี

ตัวแจ้ขี้ กะแจ้ขี้ แจ้ขี้ควาย แมงดุนขี้ แมลงดุนขี้ ตัวอิดุนขี้ ตัวกะเจีขี้ ตัวกะดุนขี้ กะดิงไซขี้

คำทั้งหมดสามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้ถึง 5 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 กะดิงขี้ กะดุนขี้ ไ้ดุนขี้ แมงดุนขี้ แมลงดุนขี้ ตัวอิดุนขี้ ตัวกะดุนขี้ คล้ายกัน

ด้วยคำว่า ดูนี่ ดิงซี่

กลุ่มที่ 2 ตัวกะเจ้ ตัวแจ้ดซี่ กะแจ้ซี่ แจ้ซี่ควาย ตัวกะเจ้ซี่ คล้ายกันด้วยคำว่า
เจ้(แจ้ด, แจ้, แจ้)

กลุ่มที่ 3 ตัวกู๋ และแมลงกู๋ มี -กู๋คล้ายกัน

กลุ่มที่ 4 ตัวตุน และแมงตุน คล้ายกันด้วยคำว่า ตุน

กลุ่มที่ 5 ตัวไซซี่ กับกะติงไซซี่ มีไซซี่เหมือนกัน

ส่วนตัวหว่า รื่น ฮุ่น แมลงกู๋ ไม่เข้ากลุ่มใดได้เลย

จากการสอบถามเพิ่มเติมในภายหลังผู้วิจัยได้ทราบว่า กระตุนซี่ คือแมลงชนิดหนึ่งที่ตัวแก่
แล้ว ถ้าเป็นตัวอ่อนเรียกด้วงซี่ควาย ซึ่งตัวสีขาวไม่มีปีก

หน่วยอรรถที่ 31 "ย่านลิเภา" (รูปภาพที่ 35)

คำว่ากระฉอด พบทั้งบริเวณ

เขาย่านางไซ้เรียกกันที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

คำอื่น ๆ ที่ใช้น้อยมีเถากระฉอด เถาวัลย์เขียว เถาวัลย์งู ย่านลิเภา และเถากระฉอดหนู

ซึ่งคำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้ทั้งหมดมีคำคู่หนึ่งที่คล้ายคลึงกันคือ กระฉอด และเถากระฉอด นอกนั้น
จัดกลุ่มไม่ได้เลย

หน่วยอรรถที่ 32 "ไล่เดือน" (รูปภาพที่ 36)

คำว่า ไล่เดือน ปรากฏทั่วไป

ไ้ฉิ้นปรากฏเฉพาะริมทะเลของจันทบุรี และอีกบริเวณหนึ่งของตราด (อำเภอโป่งไร่
และอำเภอเมือง จังหวัดตราด)

นอกจาก 2 คำข้างต้นแล้วเป็นคำที่ปรากฏประปราย แต่คำทั้งหมดพอจัดเป็นกลุ่มได้

3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ไล่เดือน ไ้เดือน และกระเดือน มีคำว่า เดือนคล้ายกัน

กลุ่มที่ 2 ไ้ฉิ้น กระฉิ้น หนอนฉิ้น ตัวฉิ้น ตัวกะฉิ้น คล้ายกันด้วยคำว่า ฉิ้น

กลุ่มที่ 3 ไ้วาก และไ้ลิด ไม่คล้ายกับกลุ่มใดเลย

หน่วยอรรถที่ 33 "พ่อพันธุ์หมู" (รูปภาพที่ 37)

พ่อไก่ ไข่ทิ้ง 3 จังหวัด

พ่อโบ้ ปรากฏที่อำเภอบ้านดง จังหวัดระยอง อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมือง อำเภอ
ขลุง จังหวัดจันทบุรี

หมูไก่ พบที่จังหวัดตราด

นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้บ่อยคือ ไก่ ไข่ไก่ พ่อหมู หมูเปรี้ยว และพ่อพันธุ์หมู

คำทั้งหมดที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 พ่อไก่ หมูไก่ ไก่ และไข่ไก่ มีคำว่า ไก่ หรือ ไก่ คล้ายกัน

กลุ่มที่ 2 พ่อหมู และพ่อพันธุ์หมู คล้ายกันที่คำว่า หมู

ส่วนพ่อโบ้ และหมูเปรี้ยวจัดเข้ากลุ่มใดไม่ได้

หน่วยอรรถที่ 34 "แม่พันธุ์หมู" (รูปภาพที่ 38)

แม่โบ้ไข่ทั่วไปทั้งบริเวณ

นอกจากนี้เป็นคำที่ใช้บ่อยคือ แม่หมู โบ้ และอีโบ้

คำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้มี 4 คำ มีคำที่คล้ายคลึงกัน 3 คำคือ แม่โบ้ โบ้ และอีโบ้

ซึ่งมีคำว่า โบ้เหมือนกัน

หน่วยอรรถที่ 35 "ไก่ตัวผู้" (รูปภาพที่ 39)

ไอ้โต้ง มีใช้มากที่จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี

ไอ้โอ้ง พบที่จังหวัดตราดเป็นส่วนใหญ่แต่มีปะปนที่อำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมงสิงห์
และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้วย

คำอื่น ๆ นอกจากนี้มีใช้น้อยคือ ไอ้โอ๊ก ไอ้โต๊ก ไอ้อู ไอ้โง้ง ไอ้ลั้ง อูโด้ง พ่อล้าน
ไก่กู พ่อไก่ และไก่ตัวผู้

ซึ่งคำที่ใช้เรียกในหน่วยอรรถนี้ 12 คำมีคำที่มีความคล้ายคลึงกันดังนี้

กลุ่มที่ 1 ไอ้โอ้ง กับไอ้โอ๊ก มีโอ้ง คล้ายกับโอ๊ก

กลุ่มที่ 2 ไร่ไต้ง กับไร่ไต้ก มี ไต้งคล้ายกับไต้ก

กลุ่มที่ 3 ไร่อุ กับไร่อุ มีอุเหมือนกัน

กลุ่มที่ 4 ไร่ลั้ง กับไร่ลั้ง มีลั้งกับไร่ลั้งคล้ายกัน

ส่วนไร่ไต้ง ไร่ลั้ง ไร่ไต้ และไร่ไต้ผู้ ไม่คล้ายคลึงกับคำในกลุ่มใดเลย

หน่วยวรรณคดี 36 "ลางสาคร" (รูปภาพที่ 40)

ลางสาครใช้กันทั่วไปใน 3 จังหวัด

นอกจากนี้ยังมีคำว่าลั้งสาคร และลางสาคร ซึ่งคล้ายคลึงกันแต่เป็นคำที่ใช้้น้อยมาก

หน่วยวรรณคดี 37 "ลูกน้ำ" (รูปภาพที่ 41)

ลูกน้ำปรากฏในระยอง และจันทบุรี

ลูกชื้อ พบในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีกลุ่มหนึ่ง และที่อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ

จังหวัดตราด

ลูกขุงมีใช้บ้างที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

คำต่อไปนี้เป็นปรากฏน้อยจุดคือ ลูกขุง ตัวชื้อ ขุกยิก ตัวขุกยิก ลูกเหยื่อ และลูกอ้อด

เมื่อรวมคำทั้งหมดแล้วจัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ลูกชื้อ ตัวชื้อ ซึ่งมี ชื้อหรือชื้อคล้ายกัน

กลุ่มที่ 2 ขุกยิก และตัวขุกยิก

ส่วนลูกน้ำ ลูกขุง ลูกเหยื่อ และลูกอ้อด ไม่คล้ายคลึงกับคำในกลุ่มใด

หน่วยวรรณคดี 38 "จอมปลวก" (รูปภาพที่ 42)

หัวปลวกมีใช้ที่ระยอง อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอเมือง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

กระสุนปรากฏที่อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

คำอื่น ๆ ที่ไม่แพร่หลายคือ จอมปลวก หมูหลี่ หมอหลี่ หมาทลี่ ดินทูน โลก ไชทูน

กอมปลวก และหัวโลก

คำทั้งหมด 11 คำที่ใช้เรียกในหน่วยวรรณคดีนี้แบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เคะรุน ดินรุน และไซรุน มี-รุน เหมือนกัน

กลุ่มที่ 2 หัวปลวก จอมปลวก กอปลวก มี -ปลวก เหมือนกัน

กลุ่มที่ 3 หมุหลี หมอหลี และหมาหลี มี -หลี เหมือนกัน

กลุ่มที่ 4 โลก กับ หัวโลก มี -โลก เหมือนกัน

หน่วยอรรถที่ 39 "มะพร้าวกะลาเล็กไม่สมบูรณ์" (รูปภาพที่ 43)

ทวย ปรากฏทั่วบริเวณ

คำอื่นที่พบได้อีกเล็กน้อยคือ พร้าทวย มะพร้าวทวย มะพร้าวชูทวนก และมะพร้าวหัวสิง

โดยที่คำทั้งหมดมี ทวย พร้าทวย และมะพร้าวทวยที่คล้ายคลึงกัน

หน่วยอรรถที่ 40 "ผลไม้" (รูปภาพที่ 44)

ลูกไม้มีพบมากที่สุดของ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่

จังหวัดตราด

ผลไม้ใช้ใบบริเวณนอกจากที่กล่าวแล้ว

หน่วยอรรถที่ 41 "กล้วยแขก" (รูปภาพที่ 45)

กล้วยทอดมีใช้ทั่วไปทั้งบริเวณ

กล้วยแขกพบได้เบาบาง

ผู้วิจัยได้รับความรู้เพิ่มเติมในภายหลังว่า กล้วยทอดคือ กล้วยน้ำว้าที่ผ่านเป็นชั้น ๆ

แล้วชุบแป้งทอดซึ่งตรงกับ "กล้วยแขก" ของกรุงเทพฯ แต่กล้วยแขกคือกล้วยหอมทั้งลูกทอด

หน่วยอรรถที่ 42 "กालะแม" (รูปภาพที่ 46)

ขนมเปียกใช้โดยทั่วไปทั้ง 3 จังหวัด ยกเว้น บางบริเวณคือ กิ่งอำเภอวังจันทร์

จังหวัดระยอง อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งคำว่าขนมกวนปรากฏอยู่

คำว่า กาละแม พบได้กลุ่มหนึ่งที่อำเภอมะขาม และอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยได้รับความรู้เพิ่มเติมในภายหลังว่า ขนมเปียกคือ ขนมที่กวนจากแป้ง กาละแม คือ ข้าวเหนียวที่กวนจนเป็นแป้ง ซึ่งอาจหมายความว่าผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ เข้าใจคำถามผิดก็อาจเป็นได้

หน่วยบรรณที่ 43 "ข้าวเหนียวแดง" (รูปภาพที่ 44)

ไข่มก้างมีใช้ที่อำเภอบ้านค่าย อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอลำดวน จังหวัดระยอง
อำเภอท่าใหม่ อำเภอชะฆาม อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ข้าวเหนียวกวนพบได้ที่อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านฉาง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
อำเภอโป่งน้ำร้อนบางส่วนของจังหวัดจันทบุรี และที่ตราด

คำที่มีใช้ประปรายได้แก่ ไข่มก้าง คายก้าง ไข่มก้าง ข้าวเหนียวแดง ก้าง ไข่มก้าง อี๊ก้าง
ขนมก้าง ข้าวเหนียวเปียก และข้าวเปียกแดง

คำที่ใช้แทนหน่วยบรรณนี้ทั้งหมดมีคำที่คล้ายคลึงกันได้แก่ ไข่มก้าง ไข่มก้าง คายก้าง ไข่มก้าง
ก้าง ไข่มก้าง อี๊ก้าง และขนมก้าง ซึ่งคล้ายกันที่ก้างหรือก้าง

ส่วนคำข้าวเหนียวกวน ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวเปียก และข้าวเปียกแดง เป็นคำ
ที่ไม่คล้ายคลึงกัน ถึงแม้สามคำแรกจะเหมือนกันที่คำว่าข้าวเหนียว แต่ผู้วิจัยไม่จัดให้คำกลุ่มนี้เป็น
กลุ่มเดียวกัน

หน่วยบรรณที่ 44 "ข้าวต้ม" (รูปภาพที่ 48)

ข้าวเปียก ปรากฏทั่วบริเวณ

ข้าวต้มพบได้ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
กลุ่มหนึ่ง

นอกจากนี้มีคำว่าข้าวเปียกน้ำใส และข้าวต้มห่อ ซึ่งคำสุดท้ายนี้เข้าใจว่าผู้ตอบแบบ
สอบถามเข้าใจผิด เพราะกรรมวิธีในการทำข้าวต้ม ไม่น่าจะมีการห่อเข้ามาเกี่ยวข้อง

หน่วยบรรณที่ 45 "นม" (รูปภาพที่ 49)

ใช้คำว่านมทั่วทั้งบริเวณ พบคำว่า นม เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

หน่วยบรรณที่ 46 "น้ำปลา" (รูปภาพที่ 50)

น้ำเค็มมีใช้ที่ระยอง และปะปนในอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และที่จังหวัดตราด
น้ำปลา ปรากฏในบริเวณจังหวัดจันทบุรีและปะปนกับน้ำเค็มที่อำเภอเขาสมิง และ
อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ด้วย

ผู้วิจัยได้ความรู้เพิ่มเติมมาในภายหลังว่า น้ำปลา ทำจากกุ้งและปลา ส่วนน้ำเค็ม
ทำจากเคย

หน่วยบรรณที่ 47 "ข้าวเจ้า" (รูปภาพที่ 51)

ข้าวแข็งใช้ทั่วไปทั้ง 3 จังหวัด มีข้าวเจ้าปะปนที่อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านฉาง
อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ข้าวเจ้าปรากฏเป็นกลุ่มใหญ่ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
และพบที่อำเภอเขาสมิง และอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดด้วย

คำที่มีเรียกกันประปรายคือ ข้าว ข้าวสวย ข้าวหนัก และข้าวสาร

หน่วยบรรณที่ 48 "ชาละเปาทอด" (รูปภาพที่ 52)

ลูกจ้อยมีใช้ที่จังหวัดระยอง และอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และมีใช้ปะปนในอำเภอ
อื่น ๆ ของจังหวัดจันทบุรี อีกคือ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม

ขนมทอด พบที่อำเภอเมือง อำเภอขลุง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และที่จังหวัด
ตราด

มีคำที่ใช้บ่อยอีกคือ ชาละเปา ลูกคู่ย ไร่จ้อย แม่จ้อย ขนมจ้อย ชาละเปาทอด ขนมลูกคู่ย
และชาละเปาไส้เค็มไส้หวาน

คำทั้งหมดที่ใช้แทนหน่วยบรรณนี้จัดเป็นกลุ่มตามความคล้ายคลึงได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ลูกจ้อย ลูกคู่ย ไร่จ้อย แม่จ้อย ขนมจ้อย ขนมลูกคู่ย มี -จ้อย-คู่ย คล้ายกัน

กลุ่มที่ 2 ชาละเปา ชาละเปาทอด และชาละเปาไส้เค็มไส้หวาน มีชาละเปาเหมือนกัน

หน่วยบรรณที่ 49 "ข้าวเหนียวเปียก" (รูปภาพที่ 53)

ข้าวเปียกแดงปรากฏทั่วทั้งระยอง จันทบุรี และตราด

ข้าวเหนียวเปียก และข้าวเปียกหมประปราย

คำอื่น ๆ ที่ใช้น้อยจุดอีกได้แก่ เปียกข้าวเหนียว ยี่โก๋ ข้าวเหนียวแดง และขนมโก๋
คำทั้งหมดจัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้าวเหนียวเปียก กับเปียกข้าวเหนียว

กลุ่มที่ 2 ยี่โก๋ กับขนมโก๋ ยี่ - โก๋ เหมือนกัน

คำที่ไม่คล้ายกับคำอื่นคือ ข้าวเปียกแดง ข้าวเปียก และข้าวเหนียวแดง

หน่วยอรรถที่ 50 "ปากดุ่มอมพันไม่มิด" (ดูภาพที่ 54)

พันเหินมีใช้ทั่วไปใน 3 จังหวัด

พันไม่เข้าพบที่กิ่งอำเภอวังจันทร์ อำเภอบ้านค่าย และอำเภอเมือง จังหวัดระยอง
นอกจากนี้เป็นคำที่พบได้น้อยจุดคือ พันเขิน ปากเบ้า ปากแจ๋ ปากจู้ ปากแหลม

ปากเหิน ปากเขิน และพันกะเทงอะ

คำทั้ง 10 คำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้ มีคำที่คล้ายคลึงกันดังนี้

กลุ่มที่ 1 พันเหินกับพันเขินมีเสียงหย่างค์ท้ายคล้ายกัน

กลุ่มที่ 2 ปากเหิน กับปากเขินมีเสียงหย่างค์ท้ายคล้ายกัน

คำที่ไม่คล้ายคลึงกันคือคำว่า พันไม่เข้า ปากเบ้า ปากแจ๋ ปากจู้ ปากแหลม และ

พันกะเทงอะ

ผู้วิจัยได้รับคำใหม่อีกคำหนึ่งในภายหลังคือ พันยี่น

หน่วยอรรถที่ 51 "คำอธิบายสรรพคุณยา" (ดูภาพที่ 55)

ผอย มีใช้ที่ระยอง และปะปนในจันทบุรีและตราด

ฉลากยาพบที่อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และที่อำเภอเมือง อำเภอ

คลองใหญ่ จังหวัดตราด

คำที่มีใช้น้อยจุดคือ กรา ผอยยา ฉลากผอยยา

ซึ่งคำทั้งหมดมีคำที่คล้ายคลึงกันบ้างคือ

ฉลาก กับ ฉลากยา

ฝอย กับ ฝอยยา

ซึ่งทั้งฉลาก ฉลากยา ฝอย และฝอยยา อาจมาจากคำรวมคำเดียวกันคือ ฉลากฝอยยา
ก็ได้

คำสุดท้ายคือ กรา ไม่คล้ายกับคำใด

หน่วยวรรณคดี 52 "น้ำตาลอ้อย" (ดูภาพที่ 56)

น้ำอ้อย ใช้ทั้ง 3 จังหวัดอย่างชัดเจน

คำอื่นที่มีใช้ประปรายมากคือ น้ำอ้อยแดง น้ำตาลแดง น้ำตาลอ้อย และน้ำอ้อยล่อง
คำที่ใช้แทนหน่วยวรรณคดีนี้ไม่มีคำที่จัดเข้ากลุ่มเดียวกันได้

ผู้วิจัยได้รับคำอธิบายเพิ่มเติมในภายหลังว่า น้ำอ้อยในที่นี้หมายถึงน้ำตาลที่ทำจากอ้อย
มีลักษณะแห้ง มีสีน้ำตาล ส่วนคำว่าน้ำตาล จะมีสีขาว

หน่วยวรรณคดี 53 "สี่เล็ก ๆ ขึ้นที่มือโดยเอหาะ" (ดูภาพที่ 57)

คำว่า ตะมอย มีใช้ทั่วบริเวณ

คำอื่น ๆ ที่มีใช้ประปรายคือคำว่า กะมอย ลูกหนู ผี หิด ชูด ผีตะมอย ผีหัวขาด และ
ฝิ่ง่ามมือ

คำทั้ง 10 คำที่ใช้แทนหน่วยวรรณคดีนี้มีเพียงคู่เดียวที่คล้ายคลึงกันคือ ตะมอย กับ กะมอย
ส่วน หิด กับชูด นั้นแม้จะมีเสียงคล้ายคลึงกันแต่ผู้วิจัยคิดว่า เป็นคนละศัพท์กัน

หน่วยวรรณคดี 54 "ลานดินกว้างน้ำทะเลหรือน้ำเค็มท่วมถึงเมื่อน้ำลจจะเห็นดินทรายนี้ม ๗"

(ดูภาพที่ 58)

หาด เรียกกันที่อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านค่าย กิ่งอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
จังหวัดจันทบุรีเป็นส่วนมาก และอำเภอคลองใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด

ตะกาศมีใช้ที่อำเภอขลุง อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอำเภอเขาสมิง อำเภอ
บ่อไร่ อำเภอแหลมงอม จังหวัดตราด

นอกจากที่กล่าวมาแล้วเป็นคำที่ใช้บ่อยมากคือ ริม ไซด ไซดดิน จำรุง หาดทราย
ชายหาด กระบ่อม ป่าเลน ชายทะเล

คำทั้ง 11 คำมีคำที่คล้ายคลึงกันคือ

โชค กับ โชคดี

หาค ขายหาค และหาตทราย

นอกจากนี้ไม่คล้ายคลึงกัน แต่ผู้วิจัยคิดว่าคำว่า หาค จะมาจาก หาตทราย หรือขายหาค ยังไม่แน่ชัด และอีกประการหนึ่ง หน่วยอรรถนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับทะเล บริเวณริมทะเลจึงมีชื่อเรียกสิ่งนี้แปลกไปจากที่อื่น ๆ

หน่วยอรรถที่ 55 "หัวคันทนาใหญ่" (รูปภาพที่ 59)

คันทน ใช้เรียกที่ระของ อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอท่าใหม่ บางส่วน จังหวัดจันทบุรี อำเภอแหลมงอบ อำเภอเมือง จังหวัดตราด

โป๊ะ พบที่อำเภอเมือง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และที่อำเภอ เขาสมิง อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่คือเนื่องกับจังหวัดจันทบุรี

ยังมีคำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้อีกแต่ พบได้น้อยคือ หัวคันทนา หัวคันทนา ทานม คันทนา หัวโป๊ะ หัวคันทน หัวถนน หัวอืด คันทนาใหญ่ ทางเข้าบ้าน และหัวคันทนาใหญ่

ซึ่งคำทั้งหมดสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คันทนา หัวคันทนา คันทนาใหญ่ หัวคันทนาใหญ่ มีคำว่า คันทนา หรือคันทนาเป็นหลัก

กลุ่มที่ 2 โป๊ะ กับหัวโป๊ะ

กลุ่มที่ 3 คันทนกับทานม

คำที่ไม่เข้าพวกกับกลุ่มใดเลยคือ หัวคันทน หัวถนน หัวอืด และทางเข้าบ้าน

ผู้วิจัยได้ฟังคำอธิบายมาในภายหลังว่า คำว่าหัวคันทนาใหญ่คือ คันทนาที่ใหญ่กว่า อันอื่นเพื่อใช้เดิน ระหว่างนา ไม่ใช่เพียงไว้กินนเท่านั้น

หน่วยอรรถที่ 56 "ลำไม้ไผ่ทาบให้แตกใช้ทำพื้นบ้าน" (รูปภาพที่ 60)

พบคำว่าฟาก มีใช้ที่จังหวัดระยอง อำเภอท่าใหม่ อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และตราดปะปนกับฟากลับ

ฟากลับพบที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมือง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี และปะปนในจังหวัดตราด

นอกจากนี้ก็มีคำว่า ไม้พาก และพากไม้ไฟ ซึ่งพบได้น้อยมาก
คำทั้งหมดศูว์วิจัย เห็นว่าคล้ายกันด้วยคำว่า พาก

หน่วยอรรถที่ 57 "การทำแนวเพื่อปลูกต้นไม้" (รูปภาพที่ 61)

กะมบมีใช้ที่อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านค่าย อำเภอเมือง ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของ
จังหวัดระยอง

กะมบมีใช้ในบริเวณนอกจากที่พบคำว่ากะมบ

คำนอกจาก 2 คำดังกล่าวมีใช้น้อยมากคือ คำละ 1 จุด หรือ 2-3 จุด ได้แก่ ชะมบ
แถว แนว กระโอบ ชะโอบ สะมบ พนม ชิงแนว ทำร่อง ยกร่อง ร่องดิน ทำนบ ละมบ คันดิน
ปักชะมบ การทำแนว และปักชะมบทำแนว

คำที่ใช้แทนหน่วยอรรถนี้มีคำที่คล้ายกันเป็นกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กะมบ ชะมบ กระโอบ ชะโอบ สะมบ และสะมบ แต่อย่างไรก็ตามคำว่ากะมบ
และชะมบมีผู้ใช้กันในต่างบริเวณอย่าง เห็นได้ชัดซึ่งสองคำนี้ต่างกันที่เสียงพยัญชนะต้นโดยที่เหตุการณ์
เช่นนี้เคยปรากฏมาแล้วในหน่วยอรรถที่ 9

กลุ่มที่ 2 ปักชะมบ และปักชะมบทำแนวมีคำว่า ปักชะมบเหมือนกัน

กลุ่มที่ 3 ทำร่อง ยกร่อง และร่องดิน มี -ร่องเหมือนกัน

กลุ่มที่ 4 แนว ชิงแนว และการทำแนว มี -แนว เหมือนกัน

คำที่ไม่คล้ายคลึงกับคำอื่น ๆ คือ พนา ทำนบ ละมบ คันดิน

หน่วยอรรถที่ 58 "พื้นที่นาโคคราดจนเป็นเทือก" (รูปภาพที่ 62)

มีเทือกพบได้ที่จังหวัดระยอง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

ในขณะที่คำว่า แปรที่ ปรากฏที่จังหวัดจันทบุรี ยกเว้นอำเภอท่าใหม่ และปะปนใน

จังหวัดตราด

นอกจากนี้เป็นคำที่ปรากฏประปราย ได้แก่ เทือก แปร เทือกนา นาโค โคราด

นอนเทือก ซี่ไถ และที่เทือก

กลุ่มคำที่คล้ายกันคือ

กลุ่มที่ 1 ชี เตือก เทือก เทือกนา นอนเทือก และที่เทือกคล้ายกันด้วยคำว่า -เทือก
 กลุ่มที่ 2 แปร กับ แปรที่ มี -แปรเหมือนกัน
 กลุ่มที่ 3 นาโต โถคราด และชีโต มีคำว่า โถ เป็นหลัก
 สำหรับหน่วยอรรถที่ผู้วิจัยได้รับการชี้แจงในภายหลังว่า การทำนามีขั้นตอนดังนี้
 โถ คราด แปรที่ แล้วคราดอีกครั้ง ส่วนชีเทือกเป็นขั้นตอนสุดท้าย

หน่วยอรรถที่ 59 "ป่าละเมาะ" (ดูภาพที่ 63)

คำว่า ป่าซากพบได้ทั่วบริเวณอย่างเด่นชัด
 มีคำอื่น ๆ ปรากฏอีกบ้างแต่น้อยมากคือ ป่าละเมาะ ป่า ป่าเสี่ยะ ป่าเมาะ และป่า
 ไม้เล็ก

ซึ่งคำทั้งหมดมีเพียงคำว่า ป่าละเมาะ และป่าเมาะ ที่คล้ายกัน ส่วนคำอื่น ๆ ไม่คล้ายกัน
 สำหรับคำว่า ป่าละเมาะผู้วิจัยได้คำอธิบายเพิ่มเติมในภายหลังว่า หมายถึง ป่าที่มีต้นไม้เล็ก ๆ
 อย่างที่ผู้วิจัยต้องการ ส่วนป่าซากซึ่งเป็นคำที่ใช้กันส่วนมากนั้นคือ ป่าที่มีการถากถางทำไร่แล้วทิ้งร้าง

หน่วยอรรถที่ 60 "ที่สกกปรกมีน้ำขังแฉะ" (ดูภาพที่ 64)

ใช้คำว่า ชีชำทั้งบริเวณ 3 จังหวัด
 มีใช้คำอื่น ๆ เล็กน้อยคือ น้ำชำ น้ำครำ สลับ และล่องเก่า
 คำที่คล้ายคลึงกันคือ น้ำชำ กับ ชีชำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางจันทิราพร สุขปรีดี เกิดเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2499 ที่จังหวัดนครราชสีมา จบการศึกษา ศึกษาศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ขณะนี้สอนวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ที่โรงเรียนโชยฉิมพลีวิทยาคม บางแวก ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เข้าศึกษาปริญญาโท ๗ ภาควิชาภาษาศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2527

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย